

wielewaal

tweemaandelijks tijdschrift
juli 1997 jaargang 63
afgiftekantoor antwerpen x

natuurbeleving - natuurstudie - natuurbehoud

inhoud

De Wielewaal, natuurvereniging, vzw

Meer dan 50 plaatselijke afdelingen verspreid in het Vlaamse en het Brusselse Gewest
Doelstellingen: natuurbeleving, natuurstudie, natuurbehoud

Samenwerking

De Wielewaal hecht veel belang aan samenwerking met andere natuurverenigingen en aan overleg met overheidsinstellingen.

Natuurbehoud

De vereniging beheert 4000 ha natuur en koopt jaarlijks zowat 100 ha reservaatgronden.

Steun

U kan ons steunen, niet enkel door uw lidmaatschap, maar ook door giften, die fiscaal aftrekbaar zijn vanaf 1000 F.

Nalatenschappen en legaten

U kan onze inspanning voor het natuurbehoud daadwerkelijk steunen door een nalatenschap of legaat. Door dergelijke begunstelingen kon De Wielewaal reeds herhaaldelijk waardevolle natuurgebieden verwerven. Indien U dergelijke steun zou overwegen kan U een notaris raadplegen of inlichtingen vragen op ons secretariaat.

Als lid ontvangt U

- zes maal per jaar Wielewaal, boordevol natuurinformatie
- op aanvraag: vier maal per jaar Oriolus, het tijdschrift voor de gevorderde vogelkijker

Administratie:

De Wielewaal vzw
Graatakker 11 - 2300 Turnhout
Open van dinsdag tot en met zaterdag tijdens de kantooruren
tel. 014/41 22 52 - fax 014/43 96 51
giro 000-0319785-73

Redactie-adres: Gie Luyts,
Zilverberkstraat 13, 2300 Turnhout

Lidmaatschap:

België 600 F
Nederland en Luxemburg: 900 F
KNNV-leden 800 F
andere landen: 1.000 F

Wielewaalleden kunnen Natura (KNNV) ontvangen voor een verminderd tarief van 40 gulden of 775 F.

Wielewaal nr. 4 - juli 1997

109

Voorstel tot Nederlandse namen van de in Vlaanderen en Nederland voorkomende Water- en Oppervlaktewantsen

112

De heuvelrug tussen Herentals en Kasterlee

114

Podzol

116

Mier in de leeuwenkuil

118

De Blauwe zeedistel

120

Eentje niet zoals de andere

122

Memento Germain Lacres

125

Natuur in nood: het Zuidelijk Eiland

129

Pest of cholera

131

Van Aalscholver tot Zeis

132

Voor u gesprokkeld

134

Activiteitenkalender

138

Verenigingsberichten

142

Goed om te weten

Omslag: Brute pech. Een noodlanding in zonnedaauw. Net op het ogenblik dat het insectenetersbedrijf op volle toeren draait.
(foto: R. Willockx)

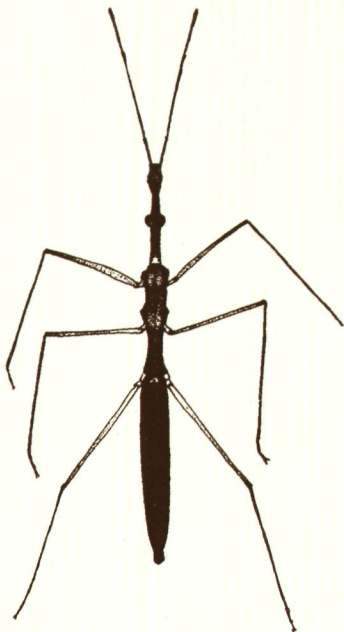
Realisatie: Van Gompel/Odyse b.v.b.a. - Turnhout
Tel. 014/41 66 39 - Fax 014/43 62 05

Voorstel tot Nederlandse namen van de in Vlaanderen en Nederland voorkomende Water- en Oppervlaktewantsen

ROBERT BOSMANS & NICO NIESER

De auteurs doen een voorstel voor Nederlandse namen voor de in Nederland en Vlaanderen voorkomende Water- en Oppervlaktewantsen. Deze namen zijn dienstig voor populair-wetenschappelijk gebruik.

Gewone vijverloper
(tekening R. Koeman)

INLEIDING

Het gebruik van Nederlandse namen voor insecten is voor vele wetenschappers een controversieel onderwerp. Tegenstanders werpen op dat enkel het gebruik van de enige en echte wetenschappelijke nomenclatuur te verantwoord is. Bij echt, gefundeerd wetenschappelijk onderzoek is dit inderdaad de enige taal die kan en mag gebruikt worden. Voorstanders stellen anderzijds vast dat de interesse in alles wat met de natuur te maken heeft nog steeds toeneemt, en dat het aantal amateurs dat aan natuurstudie wenst te doen groeit. Het creëren van Nederlandse namen voor bepaalde groepen kan dan de barrière van moeilijke wetenschappelijke namen doorbreken, en een grote stimulans zijn voor deelname aan regionale verspreidingsonderzoeken.

Het voorkomen van soorten is immers geen statisch gegeven. Soorten kunnen plaatselijk toe- of afnemen of zelfs uitsterven terwijl andere soorten een bepaalde regio kunnen koloniseren. Nederlandse namen kunnen een stimulans zijn voor amateurs om deze veranderingen mee vast te stellen en op te volgen. Het bewijs hiervan is geleverd door de Nederlandse namen voor sprinkhanen en libellen.

Ook water- en oppervlaktewantsen zijn volgens ons voldoende gekend om Nederlandse namen voor te stellen. In Nederland en Vlaanderen komen respectievelijk 63 tot 60 soorten voor, die vrij gemakkelijk te determineren zijn met behulp van de tabel van Nieser (1982). De

verspreiding in Vlaanderen is zeer goed gekend (Dethier & Bosmans, 1978, 1980; Bosmans & D'Hulsters 1982; Bosmans, 1982, 1985; Bosmans & Mercken 1984), die in Nederland iets minder goed (Nieser, op. cit.). De laatste aanwinst voor de Nederlandse en Vlaamse fauna is *Sigara iactans* (Cuppen, 1988; Vercauteren, in druk).

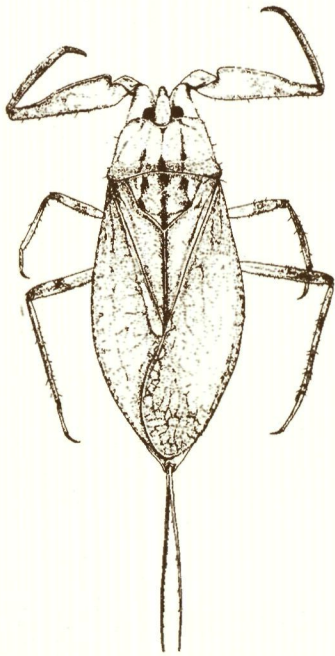
Slechts enkele opvallende soorten bezitten reeds Nederlandse namen, bv. de Staafwants, de Waterschorpioen, de Dwergrugzwemmer, en de vier gewone bootsmannetjes-soorten. Andere namen worden gebruikt voor een groep soorten: beeklopers, schaatsenrijders of duikerwantsen, waarbij de naam niet op één bepaalde soort betrekking heeft, maar op meerdere. In deze bijdrage worden namen voorgesteld voor alle in Nederland en Vlaanderen voorkomende soorten. Deze zullen worden voorgelegd aan de commissie voor Nederlandse namen van Insecten (C.N.N.I.) te Wageningen.

METHODE

De wetenschappelijke nomenclatuur van de water- en oppervlaktewantsen volgt de indeling van Aukema (1989).

Een verantwoorde Nederlandse naam voor een soort moet zo goed mogelijk met één en slechts één soort kunnen geassocieerd worden. Een naam kan in de eerste plaats afgeleid zijn van de morfologie van de soort, bijvoorbeeld grootte, of andere somatische kenmerken. *Aquarius paludum* is de grootste van de bij ons op stilstaande wateren voorkomende

Waterschorpioen
(tekening R. Koeman)

mende schaatsenrijder, vandaar de naam 'Grote schaatsenrijder'.

De naam 'Schaatsenrijder' leidt ons dadelijk tot het tweede gebruikte criterium: het gedrag van een soort. Schaatsenrijders zijn insecten zie zich al 'schaatsend' over het water voortbewegen, en deze trouwens reeds bestaande naamgeving was dus duidelijk van het gedrag afgeleid.

Een volgend, gemakkelijk hanteerbaar criterium is de kleur of het patroon. De 'Bruine schaatsenrijder', het 'Zwart bootsmannetje' en de 'Vlekpoot' zijn soorten die door deze kleur- en patroonmerken gemakkelijk in het veld te herkennen zijn.

Een vierde categorie namen is afgeleid van de geprefereerde biotoop van de soort. Namen als 'Beekloper' en 'Beek-schaatsenrijder' zeggen alles over het voorkomen op stromend water, terwijl de 'Schorresigaar' een waterwants is die vooral in waters in schorren leeft. Dit laatste houdt echter niet in dat de soort exclusief in schorren zou voorkomen; ze komt ook voor in brakke waters die bijvoorbeeld in de polders liggen!

Waar kleur, morfologie en biotoop geen uitweg bieden kan de zeldzaamheid en de verspreiding van een soort een oplossing bieden. De 'Zuidelijke dwergloper' en de 'Oostelijke sigaar' zijn soorten waarvan het hoofdverspreidingsgebied meer naar het oosten en het zuiden ligt, en de 'Gewone beekloper', de 'Gewone duikerwants' en het 'Gewoon zwemmer-

tje' zijn uiteraard de algemeenste soorten van het betreffende genus.

De structuur van de namen loopt zoveel mogelijk parallel met de wetenschappelijke nomenclatuur. Ze bestaat dus meestal uit twee delen, een algemene naam die overeenkomt met een genus en een toevoeging die de soort aanduidt. Tijdens excursies e.d., waar nauwkeurige determinatie niet altijd mogelijk is, kan men de groepsnaam gebruiken.

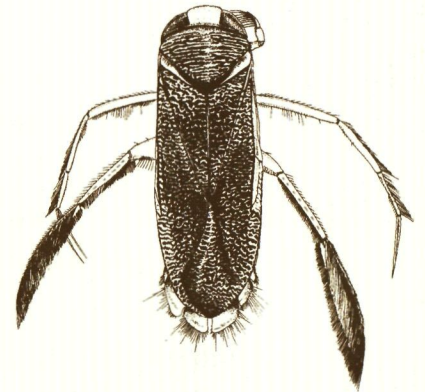
NEDERLANDSE NAMEN VOOR WATER- EN OPPERVLAKTEWANTSEN

De in Nederland en Vlaanderen voorkomende water- en oppervlaktewantsen zijn hieronder in tabelvorm weergegeven. Naast de wetenschappelijke naam wordt vermeldt: de voorgestelde Nederlandse naam, de oorsprong van de naam en het voorkomen van de soort in Vlaanderen en Nederland.

Literatuur

- AUKEMA, B. 1989. An annotated check-list of the Hemiptera-Heteroptera of the Netherlands. *Tijdschr. Ent.* 132: 1-104.
- DETHIER, M. & R. BOSMANS 1978. Voorlopige Atlas van de Belgische Insecten. Kaarten 1001 tot 1060. De waterwantsen van België. J. Lecerlcq, C. Gaspar & C. Vertraeten Ed., Fac. Sci. agr. Gembloux.
- DETHIER, M. & R. BOSMANS 1980. Les hétéropères aquatiques de la Belgique. *Bull. Annl. Soc. r. belge Ent.* 115: 271-303.
- BOSMANS, R. & M. D'HULSTER 1982. Verspreiding en biotooppreferentie van waterwantsen van de families Notonectidae, Pleidae, Naucoridae, Nepidae en Ranatridae in Oost- en West-Vlaanderen. *Phegea* 10: 89-103.
- BOSMANS, R. 1982. Distribution and ecology of Belgian Corixidae (Hemiptera). *Academiae Analecta* 44: 21-60.

Gewone duikerwants
(tekening R. Koeman)

BOSMANS, R. & L. MERCKEN 1984. *Microvelia umbricola* (Wroblewski), *Hydrometra gracilentia* (Horvath) en *Sigara longipalis* (Sahlberg) nieuw voor de Belgische wantsenfauna (Hemiptera: Veliidae, Hydrometridae, Corixidae). *Phegea* 12: 137-141.

BOSMANS, R. 1985. Distribution, actual state and alary polymorphism of semi-aquatic water bugs (Hemiptera: Gerroidea) in East and West Flanders. *Bull. Annl. Soc. r. belge Ent.* 121: 213-232.

CUPPEN, J.G.M. 1988. *Sigara iactans* nieuw voor Nederland (Heteroptera: Corixidae). *Ent. Ber. Amst.* 48: 94-96.

NIESER, N. 1982. De Nederlandse Water- en Oppervlaktewantsen. *Wetensch. Meded. K.N.N.V.* 155: 1-103.

VERCAUTEREN, T. (in druk). *Sigara (Subsigara) iactans* Jansson, 1983, een nieuwe soort voor België. *Phegea*.

Wat is dit?

Wie zoekt, die vindt! Heb je gezocht en niet gevonden? Lees dan elders in deze Wielewaal 'Een makkie'.

Met de heuvelrug tussen Herentals en Kasterlee wordt de verhevenheid bedoeld die zich er juist ten noorden van de Kleine Nete uitstrekt.

Zij omvat van west naar oost de Bosbergen, de Heiberg en de Grote Heide, de Schoutenheide, de Snekensvijver en omgeving, de Witte Bergen en de Hoge Berg, de Langenberg, De Bergen, de Goor Akkers, het Koningsbos met de Hoge Mouw en de 'Kabouterkensberg'. De meeste van deze plaatsnamen liegen er niet om: het gaat inderdaad om hoogten tot 40 meter - de Kleine Nete ligt op 12 tot 14 meter hoogte - en hellingen met een stijgingsgraad tot meer dan 10 %.

LUDO MEESTERS

De heuvelrug tussen Herentals

De heuvelrug tussen Herentals en Kasterlee vormt in feite de waterscheidingslijn tussen de vallei van de Kleine Nete en het bekken van de Aa met de Sloodbeek, de Visbeek, de Broekloop en de Rulloop.

In tegenstelling tot wat velen denken, is deze heuvelrug niet ontstaan door afzetting van duinen in een periode waarin de Noordzee zich uitstrekte tot Herentals en Kasterlee.

Bekijk je de bodemkaart, dan zie je dat niet eens de helft van de heuvelrug bedekt is met duinen. Ga je ter plaatse op

verkenning, dan merk je in de holle wegen ten noorden van de gehuchten Goor en Hukkelbergen of op de Langenberg de roodbruine podzolbodem met plaatselijk zelfs hardere, fossielhoudende (ijzer)zandsteenlagen.

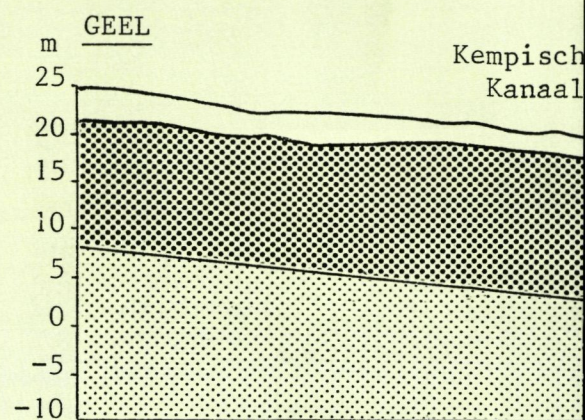
Het is deze limoniethoudende zandsteen die de basis vormt van de heuvelrug. Ze werd afgezet bij een zeetrans-

gressie die zich in oostelijke richting over de Kempen uitstrekte. Tavernier en de Heinzelin (1962) rekenen ze bij het Pleistoceen (Kwartair, vanaf 2 miljoen jaar geleden) terwijl ze volgens De Meuter en Laga (1976) nog hoort bij het Pliocene (Tertiair, 5 tot 2 miljoen jaar geleden).

Tijdens het Pleistoceen werden de oudere lagen bedekt met dekzand, enerzijds van niveo-eolische oorsprong (windafzetting vanuit het noordelijk glaciaal gebied tijdens de ijstijden) en anderzijds van fluviatiele oorsprong (afzetting vanuit de Kleine Nete in de tussenijstijden).

De duinen, met als meest bekende de Hoge Mouw te Kasterlee, de Hoge Berg te Lichtaart en de Bosbergen te Herentals, kunnen beschouwd worden als stuifzandduinen. Volgens Goossens (1984) zou het materiaal afkomstig zijn uit de Netevallei; het werd opgestoven in de koudere en drogere perioden op het einde van de Würm- of Weichselijstijd (tot 7500 jaar voor Christus). Gedurende het Holoceen werden de duinen langzaam vastgelegd.

Het landschap ten noorden van de rijksweg Herentals-Lichtaart vormt een aaneengesloten geheel van stuifzandduinen vanaf de Bosbergen tot aan

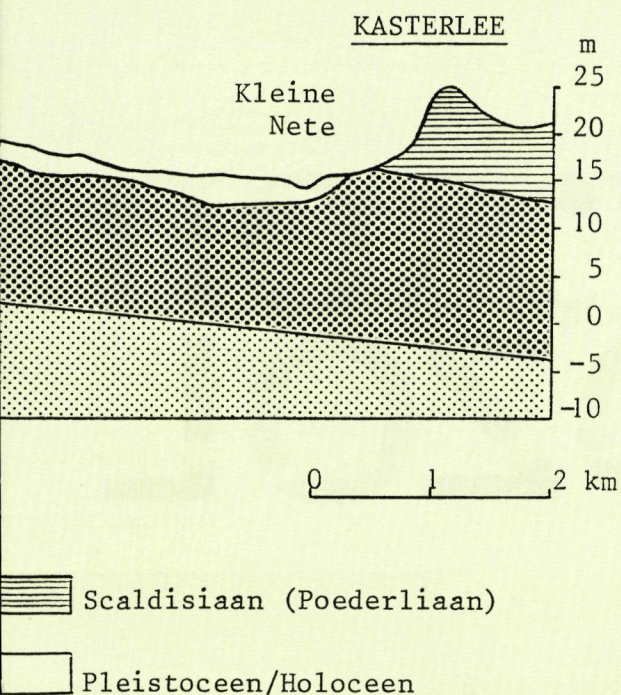

LEGENDE

- Diestiaan 1 (typisch Diestiaan)
- Diestiaan 2 (Kasterliaan)

Holle wegen nabij Kasterlee (Goor)

Technische fiche

Provinciaal domein: 'De Hoge Mouw' (sinds 1970)

Eigendommen van gemeenten of O.C.M.W.:

de Kruisberg, de Bosbergen, het Lavendelven, de Grote Heide, de Witte Bergen, de Hoge Berg, de Galgenberg en de 'Kabouterkensberg'

Staatsnatuurreservaat: Het Zwart Water (13,5 ha, 1981)

Privéreservaat: De Snekensvijver (19,17 ha, v.z.w. Natuurreservaten, 1953)

Beschermde als landschap:

de Grote Heide (K.B. d.d. 24.12.80)

het Zwart Ven (Besluit VI. Ex. d.d. 02.07.82)

de Snekensvijver en omgeving (M.B. d.d. 02.07.90)
de Langenberg, De Bergen en de Goor Akkers (M.B. d.d. 02.06.92)

de Hoge Mouw, fase I: het Koningsbos (M.B. d.d. 15.04.88)

en Kasterlee

de Hoge Berg. Tot de tweede helft van vorige eeuw domineerde er nog de *heidevegetatie*. Nadien werden grote oppervlakten bebost met naaldbos; momenteel blijven slechts een paar grotere Struikheivelden over in de omgeving van het Snekenshof (Heiberg, Bremberg).

In dit geheel liggen twee merkwaardige vennen: het kleine, maar uiterst waardevolle trilveentje 'het Lavendelven' en het Zwart Water, ook wel eens 'Zwart Ven' genoemd.

Wellicht de belangrijkste broedvogel van het gebied is de *Nachtswaluw*. Helaas wordt ook hier de soort bedreigd door biotoopverlies (onvoldoende open, onbegroeide plekken die essentieel zijn voor de voedselopname) en door toenemende recreatiedruk.

Ten zuiden van de rijksweg Herentals-Lichtaart liggen de Schoutenheide met een prachtig paraboolduin (de 'Galgenberg'), de Snekensvijver met omgeving en de Langenberg.

Het natuurreservaat 'de Snekensvijver' staat bekend omwille van de ondertussen heel wat kleiner geworden meeuwenkolonie. Minder bekend is het aangrenzende, erg gevarieerde privé-domein met vennen, gageelstruwelen,

droge en vochtige heide en naaldbos, waarin opvallend veel oude 'vliegdennen'.

Van de *Langenberg* bleef alleen de steilere zuidflank (met de overgang naar het landbouwgebied) gespaard van verkaveling en bebouwing.

Het gedeelte ten zuiden van de rijksweg Lichtaart-Kasterlee kan als een derde enclave beschouwd worden. Ze bestaat uit De Bergen en de Goor Akkers, waar je naast de eerder genoemde limoniethoudende zandbodem ook talrijke plaggenbodems terugvindt. Ze wijzen op een eeuwenoud landbouwgebruik, waarmee nogmaals bewezen wordt dat de heuvelrug niet altijd en niet overal bebost was.

Het provinciaal domein 'de Hoge Mouw' omvat het Koningsbos, van de 16de tot het einde van de 18de eeuw bekend als koninklijk jachtdomein, met de 35 meter hoge stuifduin de Hoge Mouw.

Het grootste deel van de heuvelrug, behoudens de omgeving van de Hoge Mouw waar (nog steeds) de ring rond Kasterlee is gepland, is via een bescherming als landschap, een erkenning als natuurreservaat en/of een groene bestemming op het gewestplan gevrijwaard van grotere ingrepen.

Het grote probleem in de toekomst wordt ongetwijfeld de toenemende recreatiedruk. Nu al worden waardevolle heiderelicten op piekdagen platgereden door paarden, terreinfietsen, moto's en zelfs 4x4-voertuigen. De servitutede weg doorheen het privé-domein ten zuiden van de Snekensvijver wordt steeds drukker, met alle gevolgen vandien (o.m. afval en infiltratie in het domein). Maatregelen dringen zich op: opvang van het publiek op minder waardevolle gedeelten i.p.v. nog meer toegangs-

gelijkheden te creëren, kwetsbare gebieden afsluiten i.p.v. ze als toeristische trekpleister te gebruiken...

REFERENTIES

De Meuter F.J. & Laga P.G., Lithostratigraphy and biostratigraphy based on Benthonic foraminifera of the Neogene deposits of Northern Belgium, in *Bull. Ver. Geologie*, V 85, deel 4, Brussel, 1976, pp. 133-154.

Goossens D., *Inleiding tot de geologie en de geomorfologie van België*, Enschede, van den Berg, 1984.

Tavernier R. & de Heinzelin J., Introduction au Néogène de la Belgique, in *Mémoires de la Société Belge de Géologie, de Paléontologie et d'Hydrologie*, Série IN-8°-N°6, Symposium sur la Stratigraphie du Néogène nordique (Gent, 1961), Brussel, 1962, pp. 7-28.

Ludo Meesters

Natuurdeskundige bij Monumenten en Landschappen, Afdeling ROHM Antwerpen

ПОЧЖОП PODZOL

Wanneer je in de nazomer de bloeiende Struikheide wil bewonderen kan het wel even zoeken zijn, want hier heeft een heidehaantjesplaag de heide kaal gevreten en daar is alles overwoekerd door het Pijpestrootje. Tenslotte sta je voor een zwartgeblakerde afgebrande heide. Niet zo makkelijk om de nog zo altijd bezongen 'purperen heide' te vinden. Wat dan wel? Juist, zand!

Op enkele plaatsen in de heide zijn er steile zandwandjes. Wat opvalt zijn de lichte en donkere banden in het zand. Het zandwandje is als het ware de doorsnede van een droge heidebodem, een droge podzolbodem. Zo een duidelijk herkenbare lichte of donkere band noemt men horizont.

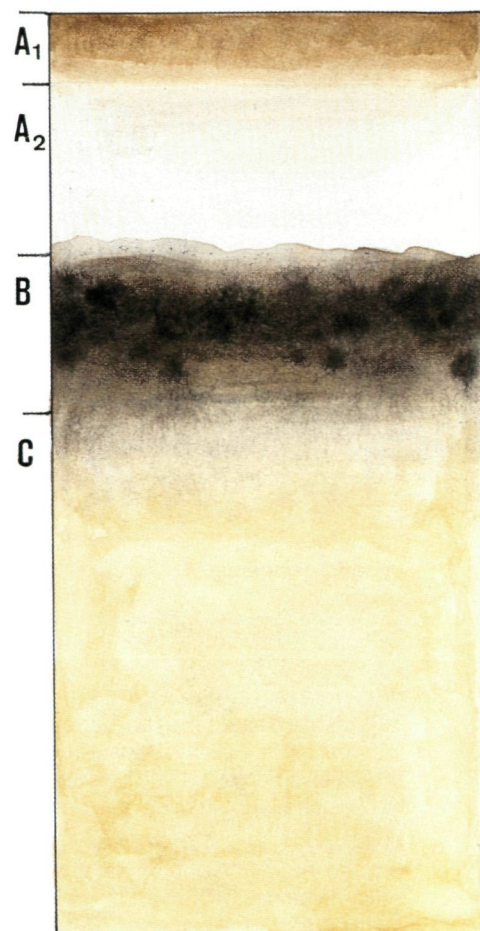
Podzolbodems komen vooral voor in gematigde en noordelijke gebieden. Een theorie stelt dat podzolgronden zijn ontstaan onder heidevegetaties. Aange-

zien heiden tot stand zijn gekomen door ontbossing en overbeweiding, zouden de podzolen niet ouder zijn dan tien eeuwen. Toen waren er immers voldoende mensen in onze streken om de oorspronkelijke natuur te vernietigen. Maar men weet nu dat de vorming van podzolprofielen een natuurlijk proces is, dat reeds 8000 jaar geleden begon.

In Vlaanderen zijn podzolbodems vooral ontwikkeld in de Kempen, op de droge, arme zandgronden, die geen water ophouden.

VAN HORIZONT TOT HORIZONT

De bovenste laag van het 'podzolwandje' is de A1-horizont, die wordt gevormd door het strooisel van de daarboven groeiende heidevegetatie. In deze laag leven er wortels van planten, maar ook bodemdieren, bacteriën en schimmels. Maar de aanwezigheid van Struikheide

heeft belangrijke gevolgen voor de ondergrond. Heidebegroeiingen produceren moeilijk afbreekbaar strooisel, dat tussenproducten vormt, zoals fulvozuren. Bovendien remmen andere stoffen het leven in de bodem. Hierdoor blijft het strooisel langer liggen. De fulvozuren en aanverwante stoffen zakken, alles oploosend, door de bodem. Alleen het siliciumoxide, dat omzeggens onoplosbaar is, kan hieraan weerstand bieden en onze zandgronden bestaan grotendeels uit dergelijke granietachtige deeltjes.

Resultaat is het kenmerkende grijs tot spierwitte uitgeloopte zand van de A2-horizont. In het Russisch heet deze as-

kleurige laag 'podzol'. Dit loodzand contrasteert sterk met een bijna zwarte laag, de B-horizont. Deze laag is gevormd door ingespoelde humus uit de A1-horizont.

Hieronder volgt een nieuwe laag, de C-horizont, die allen nog bestaat uit het oorspronkelijke zand, het zogenaamde moedergesteente.

Ons podzolwandje behoort tot de droge humuspodzolgronden, meer bepaald tot de haarpodzolgronden, kenmerkend voor hoge heideterreinen. 'Haar' betekent overigens 'zandige heuvel'.

KLEINE OORZAKEN, GROTE GEVOLGEN

De heideplanten, vooral de Struikheide, hebben sterk de bodemvorming beïnvloed. Als voorbeeld een laatste sterk staaltje. Wanneer water in de B-horizont wordt opgehouden, gaan de aanwezige ijzer- en aluminiumdeeltjes terug oplos-

sen. Ze zakken tot onder de donkere laag en oxideren tot een enkele millimeters dik keihard laagje. Dit laatste is voor water nagenoeg ondoordringbaar. Hierdoor zie je in sommige heidereservaten twee uitersten naast elkaar. De hoge droge heide, met Struikheide en zandverstuivingen, en vlak daarnaast de lage drassige heide en vennen, ontstaan op het laagje ijzeroer. Een bijzonder kwetsbare situatie, want met één spadesteek kan men deze ijzeroerlaag doorbreken en loopt het ven leeg. Een kleine oorzaak met grote gevolgen.

Foto's: Rudy Willockx

Literatuur:

Wilde planten - Westhoff en anderen

Mooi en meedogenloos

Zo lief, zo uitnodigend om mee te nemen! Gemakkelijk te houden en je hebt er geen last mee. Wie kan er nu weerstaan aan die vragende kindergoggen? Dus geef zo maar één, neen, twee van die kleine schildpadjes. En daarbij het kleinste aquarium, graag!

Jaarlijks worden in Vlaanderen vele honderden jonge Roodwangschildpadden verhandeld. Deze waterschildpad leeft in Florida. De dieren die hier te koop worden aangeboden, worden voornamelijk in Singapore massaal gekweekt. De uitvoer gaat naar alle landen waar de wetgeving dergelijke onwaardige handelingen toelaat, dus ook naar België. De meeste dieren wacht een beestig einde. Opgesloten in een veel te kleine ruimte, verkeerde voeding, soms zonder mogelijkheid om uit het water te komen, dikwijls gebruikt als speelgoed, sterven de meeste van deze 'wegwerpdieren' na vrij korte tijd. De schildpadden, die het overleven, moeten wanneer ze te groot zijn geworden het huis uit. Dus dumpen maar, in een vijver, in een sloot of in een amfibieënpool.

De Roodwangschildpad kan overleven in onze streken en ruim twintig jaar oud worden. Voortplanten is er niet bij. Gelukkig maar! De zomertemperatuur is te laag om de eieren tot ontwikkeling te laten komen.

Roodwangen kunnen zich zo nodig met planten voeden, maar het zijn voornamelijk vleeseters. Ze eten wat ze kunnen verschalken: vissen, kikkers, watersalamanders, dikkopjes. Je kan je voorstellen dat zo'n Roodwangschildpad het in zo'n amfibieënpool best naar zijn zin heeft.

Verbod op invoer

Hyla wil van de bevoegde Minister een invoerverbod bekomen. Help Hyla en bezorg ons dringend volgende gegevens zo volledig mogelijk: de datum waarop je de waterschildpad hebt waargenomen, naam van de gemeente, zo mogelijk de plaats en een kleine beschrijving ervan, het aantal dieren, en andere nuttige informatie.

Voorbeeld: 10-07-97, Wilrijk, gemeentelijk park, vijver, twee schildpadden zonnend op drijvende boomstammen. Volgens vissers: regelmatig aangevreten vis (je kan ongetwijfeld nuttige informatie bekomen bij vissers of visclubs).

De gegevens zo spoedig mogelijk naar het Hyla-secretariaat zenden; p/a Bart Hellemans, Oterdreef 7, 2980 Halle - Zoersel

Woongebied van de mierenleeuw

Mier in de leeuwenkuil

RUDY WILLOCKX

**De wandelaar stopt.
Natuurlijk heeft hij zijn
hysterische keffer niet aan de
leiband. Verbaasd kijken
hond en baasje naar het
individu dat wat verder op
zijn buik in het zand ligt, met
zijn hoofd onder een
overhangende rand
Struikheide en zijn neus
enkele centimeter boven het
zand.**

Als bizar figuur lig ik midden in de heide nabij een podzolwand. Onder de overhangende rand, beschermd tegen regen en wind, zijn er in het losse zand enkele trechtervormige kuiltjes. De meeste hebben een doorsnede van 1 cm, sommige zijn iets groter. Rond de kuiltjes liggen koppen en lichaamsdelen van vooral mieren. Hebben twee vijandige mierenkolonnes hier slag geleverd of verbergen de kuiltjes een luguber geheim?

HIJ LEERDE ZIJN VOLK ...

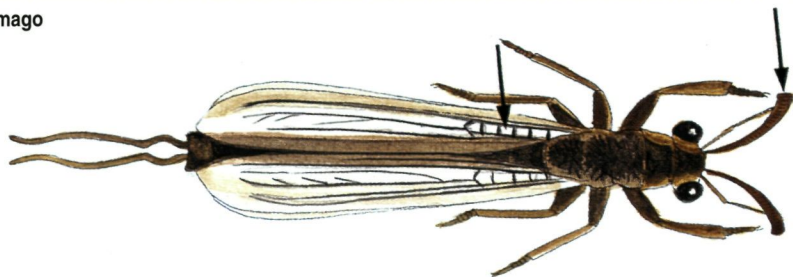
'--- Geef acht, daar komen eenige rosse mieren omtrent de hollen: zij vermoeden geen kwaad

Daar nadert er eene bij den afgrond, ---- zij rolt er in. Zie nu haastelijk wat er geschiedt: de mier wordt haren vijand gewaar, zij wil hem ontvluchten en langs de ingestorte boorden uit het hol kruipen, de ongelukkige, hoe weert zij zich om uit den kuil te geraken! Zij heeft de oppervlakte van den grond bereikt en zal wellicht het gevaar ontkomen; --- eilaas, daar regent het zware steenen op haar lichaam. Zie, hoe de mierenleeuw met zijne platte hoornen het zand op de verschrikte mier werpt: zij bezwijkt onder dien geweldigen hagel en valt terug in den kuil. De mierenleeuw zet zijne kinnebakken aan haar lichaam en zuigt er al de levenssappen uit. Na enige minuten aan dezen maaltijd te hebben besteed, zal hij met zijne hoornen het uitgezogen lichaam zeer verre buiten zijnen woonst werpen en dezès boorden herstellen zoo de worsteling er eenige schade heeft aan toegebracht.'

Wie had het ooit gedacht?

In 1881 werden 'Eenige bladzijden uit het boek der natuur' van Hendrik Conscience gepubliceerd. Misschien heeft hij bij de valkuilen van de mierenleeuw wel inspiratie gekregen voor 'De Leeuw van Vlaanderen'.

Imago

Larve

We schrijven mierenleeuw met een kleine letter: in België en Nederland komen immers enkele soorten voor. *Myrmeleon formicarius* en *formicaleo* leven in zandige bodems.

KULTJE GRAVEN

Het uitgraven van het vangkuiltje is vooral kopwerk. In droog los zand gaat de larve van de mierenleeuw met krachtige bewegingen van haar kop, die als zandschop dient, het zand wegwerpen. Achteruit kruipend gaat zij spiraalsgewijs van buiten naar binnen de vangtrechter uitgraven.

Een tweede werkwijze bestaat erin dat de larve vanuit het midden het zand rondom in alle richtingen gaat wegwerpen. Aangezien de wanden hierbij afglijden naar het midden van het kuiltje, ont-

staat een trechter, met een centimeter doormeter. De grotere kuiltjes zijn dus al ouder.

De larve blijft niet altijd in dezelfde valkuil. Zo nodig verplaatst ze zich ondergronds om wat verder een nieuwe val te graven.

EEN BEETJE BOEKENWIJSHEID

De larve van de mierenleeuw is enkele millimeter groot en egaal licht bruin. Bij de korte dikke, larve valt de ver uitspringende trapeziumvormige kop op. Aan elke zijde van de kop zijn er zeven kleine ogen. Ook opvallend zijn de grote gebogen kaken. Deze kaken bestaan uit twee niet vergroeide delen. Tussen beide is er een kanaaltje dat in verbinding staat met het spijsverteringsorgaan. Prooien die door de scherpe kaken worden gegrepen krijgen eerst een verlamvend gif ingespoten en daarna een verterende vloeistof. De opgeloste inwendige delen van de prooi worden dan met de kaken opgezogen. Het is dus een vorm van uitwendige spijsvertering, die ook bij sommige spinnen is vastgesteld.

De larve heeft een bijzondere anatomische bijzonderheid: doordat de darmen onderbroken zijn heeft de mierenleeuw tijdens zijn bestaan als larve geen uitscheiding van vaste afvalstoffen. Deze stoffen worden meer dan een jaar in het lichaam van de larve opgehouden. Vloeibare afvalstoffen worden wél afgevoerd langs de kanaaltjes van Malpighi.

Een deel van deze kanaaltjes gaat op het einde van het larvenbestaan zijde-

achtige draden afstaan langs de anale opening.

TWEE, DRIE JAAR WACHTEN

Met de uitgescheiden draden gaat de larve een cocon maken, verstevigd met zandkorrels. Hierin gaat de larve een metamorfose ondergaan tot pop. In het tweede of het derde jaar komt uit de cocon het volwassen dier, het imago. Zo een volwassen mierenleeuw is 22 tot 35 mm groot en lijkt sterk op een libel, met haar vliezige netvormig geaderde vleugels.

De mierenleeuw heeft korte, aan het uiteinde verdikte voelsprietten, in tegenstelling met de antennes van libellen, die zeer kort en dun zijn.

De mierenleeuw is actief in de schemering en 's nachts en voedt zich met kleine insecten, bij voorkeur bladluizen. De imagos leven maar enkele weken gedurende de zomer. Voor de vrouwtjes net genoeg om een partner te zoeken en eitjes te leggen in droog rul zand, u weet wel, onder overhangende wanden.

Enigszins verontruste stem: 'dag meneer, kan ik u helpen?' Ik geruststellend: 'neen hoor, zo filosofer ik altijd over de werken van Hendrik Conscience'.

Tekst, tekeningen en foto's:
Rudy Willockx

De vangkuiltjes in een Podzol

KAREL DE WAELE

De Blauwe zeedistel

SLACHTOFFER VAN ZIJN EIGEN SUCCES

Het is bijna niet te geloven, maar in oude Nederlandse tijdschriften van vlak voor de vorige eeuwwisseling kon men nog lezen van duinen met hele velden Blauwe zeedistel. Men dacht dat die prachtige plant, die men zo graag plukte voor droogboeketten of uitgroef om te planten in de tuin, onuitroeibaar was aangezien ze zo overvloedig voorkwam. Vijftien jaar later begon men echter de alarmklok te luiden: niettegenstaande wettelijke bescherming begon de achteruitgang van de "*Eryngium maritimum*", zoals ze bij de wetenschappers bekend is, duidelijk merkbaar te worden. Dit was op dat moment dus vooral te wijten aan het buitenmatig roven van deze plant uit de natuur. Sedertdien is daar - zeker in België, waar de officiële bescherming ook pas veel later gekomen is - een bijkomende negatieve factor bijgekomen, nl. het vernielen van haar biotoop. Waar vindt men aan onze kust immers nog een intacte zeereep, je weet wel die eerste rij duinen die volop bloot staan aan de zilte zee-wind. Ofwel zijn die volgebouwd met appartementsgebouwen met een wandeldijk ervoor, ofwel worden ze platgelopen door spelende kinderen en zonnende badgasten. De enkele zeldzame Blauwe zeedistels die ik de laatste jaren nog gevonden heb, stonden achter de prikkeldraad van een alsnog tegen de toeristenstroom beschermd stukje duin of ergens op een braakliggend stukje duinbouwgrond genepen tussen twee flatgebouwen, bang wachtend op hun finale doodvonnis. Waarschijnlijk is de situatie in Nederland op dat punt iets rooskleuriger voor onze Blauwe zeedistel.

SCHIJN BEDRIEGT

Ik kan me voorstellen dat de gewone natuurliefhebber, als hij het geluk heeft deze plant te vinden - hopelijk beseft hij dan welk voorrecht hij heeft - weinig moeite zal hebben om in de gidsjes van het genre "Wat vind ik in de duinen" deze plant op naam te brengen. Er is geen verwarring mogelijk: de plant heeft stekelige bladeren zoals alle distels die hij kent van de wegbermen in Vlaanderen-land, de bloemhoofdjes zijn amethyst-blauw en de plant groeit aan zee. De "Blauwe zeedistel" is dus voor deze man of vrouw de meest passende naam. Wat kan het hem schelen dat die wetenschappers, die gewapend met loepes naar al die kleine details zoals meeldraden, stampers, schutblaadjes, omwindsels en omwindseltjes kijken, uitgemaakt hebben dat deze 'distel' eigenlijk geen distel is, zoals al die distels uit de composietenfamilie, maar in feite een lid is van de familie der schermbloemen, waarvan bv. ook de Bereklauw, het Zevenblad en het Fluitekruid deel uit maken. De bouw van de aparte bloempjes is inderdaad dezelfde als die van zijn echte familieleden. En als men goed kijkt - maar voorzichtig - dan kan men inderdaad zien dat dat bloemhoofdje niet dezelfde bouw vertoont als van een echte distel of een andere composiet, maar wel degelijk bestaat uit een - inderdaad sterk verkleind en gedrongen - schermpje. En dat die bladeren zo sterk lijken op die van de echte distels is gewoon een kwestie van eenzelfde soort aanpassing aan de milieu-omstandigheden, die er toe kan leiden dat twee organismen uit totaal verschillende families zo sterk op elkaar kunnen lijken. Dit mechanisme noemen de wetenschap-

pers 'convergentie' (letterlijk: samenkomen in één punt). Een bekend voorbeeld hiervan is de dolfin - een zoogdier - die zich zo efficiënt aangepast heeft aan zijn milieu, het water, dat hij net een vis lijkt. De echte distels uit de composietenfamilie en de Blauwe zeedistel (en zijn broertje de Kruisdistel) hebben zich in de loop der evolutie steeds beter gewapend - letterlijk met steekwapens - tegen vraat door dieren. De distels moesten zich weren tegen het vee in de weide, de Blauwe zeedistel tegen de konijnen in de duinen, en de Kruisdistel tegen de schapen op de dijken.

ELK DRUPPELTJE WATER IS VAN LEVENSBELANG

Je moet het maar eens vragen aan die dames (of heren) die liggen bruin te bakken in de duinen. Zo vlak tegen het witte zand, in de felle zon kan het verdorie gloeiend heet worden. En het is van het grootste belang het vocht in het lichaam en in de huid op peil te houden. De koelbox met het frisse mineraalwater staat binnen handbereik. En regelmatig wordt de huid ingesmeerd, niet alleen met zonwerende maar ook met vochtinbrengende crèmes.

Juist in dat milieu, de zeereep, groeit onze Blauwe zeedistel het liefst. Door zijn voorliefde voor open, min of meer stuivend kalkrijk zand en zijn behoefte aan de aanvoer van organisch materiaal als voedingsstof, zou men hem normaal verwachten aan het vloedmerk op het strand of aan de zeezijde van de zeereep. In zuidelijker streken kan men hem daar inderdaad vinden, maar bij ons is het koude en droge microklimaat op het strand in het voorjaar waarschijnlijk té hard voor zijn kiemplantjes. Van-

daar dat we aan onze kust de Blauwe zeedistel eerder terugvinden aan de lijzijde van de zeereep, of langs de duinovergangen, waar hij zich tevreden moet stellen met achtergelaten etensrestjes of aangevoerd organisch strooisel.

In ieder geval moet de plant, net als alle andere planten in dat milieu alle moeite doen om aan water te geraken en er dan ook zuinig mee omspringen! Met zijn penwortels van soms meer dan één meter lang gaat hij op zoek naar het dieperliggende grondwater. Pas op die grote diepte gaat die penwortel vertakken om zoveel mogelijk water te kunnen opnemen. En om te verhinderen dat dat water via de bladeren te vlug zou verdampen, zijn deze bedekt met een waslaagje. En via diezelfde bladrozet wordt het regenwater zoveel mogelijk verzameld en geleid naar het centrum van de plant.

Voorwaar een plant om eerbied voor te tonen. Ook al omdat zijn bloemen zoveel voedsel bieden aan allerlei insecten.

Het heeft weinig zin de Blauwe zeedistel te beschermen als men ook niet tegelijk zijn milieu en meteen alles wat daar leeft beschermt. Men zal moeten kiezen: ofwel wil men de natuur beschermen, ofwel zal men vrede moeten nemen met die vele villa's en appartementsgebouwen met in mooie gekrulde letters erop: "de blauwe zeedistel".

Aan te raden lectuur: *Nederlandse oecologische flora, wilde planten en hun relaties.* Weeda e.a.

foto's: Rudy Willockx

Urenlang op gerepeteerd:
'Gelolie ...' Neen!
'Giedolo ...' Neen!
'Gelochelidon nilotica'
Juist ... de Lachstern.

Eentje niet zoals de andere

Maar nu is het eindelijk zo ver, letterlijk dan: we zijn in Sleeswijk-Holstein. Het uitgestrekte natuurgebied vóór ons lijkt sprekend op een inlage uit Zeeland: een grote plas met zandbankjes en slijkerige oevers en graslanden kort gegraasd door schapen. Klaarblijkelijk een zilte omgeving, want het gras wordt mooi roze gekleurd door de talrijke bloempjes van het Engels gras. Het gebied is volledig omringd door dijken. Door de verre kijker zien we in enkele drinkpoelen wat beweging en af en toe horen we een ratelend geluid. Rugstreeppadden, profiterend van het mooie weer, trachten een partner te versieren. Eigenlijk is deze brakke omgeving niet geschikt voor amfibieën, uitgezonderd dan voor deze pionierssoort, die zich ook hier thuis voelt.

Maar, we waren gekomen om naar vogels te kijken. Er vliegen Visdiefjes en Noordse sterns over. In de weide broeden Zilvermeeuwen en Kokmeeuwen. Ik hoor Grote sterns! Zijn het misschien de twee grijze vogels die

tussen de broedende Kokmeeuwen staan? Grote sterns? Neen hoor, geen piekerige kuif, geen zwarte priemsnavel met gele punt en ook niet de voor sterns kenmerkende korte pootjes. Deze robuuste vogels missen ook het slanke lichaam van de Grote stern. De bek is volledig zwart en de bovensnavel is gebogen. De knik halverwege de ondersnavel is duidelijk zichtbaar. De zwarte poten zijn opvallend langer dan die van de Grote stern.

Eerst is eerst! Dus triomfantelijk: 'Ghole ... Ghole ...' 'Stimmt, Lachseeschwalbe' zegt onze gids. Lachstern. Eén van de vogels vliegt op. Niet de beweeglijke vlucht van de Grote stern, niet de opvallend lange spitse vleugels en de witte gevorkte staart. De Lachstern heeft een meeuwachtige vlucht, een slome vleugelslag en een weinig gevorkte grijze staart. Bovendien is het een eerder zwijgzame vogel. Slechts af en toe horen wij het nasale, lage 'keewèh'. Wat een contrast met het luidruchtige en in toon oplopende 'kirit' van de Grote stern.

Een Lachstern strijkt neer nabij de poel met Rugstreeppadden. Een snelle snavelbeweging .. een pad minder.

Later op de dag zien wij de Lachstern eenzaam, laagvliegend over dijken, graslanden en akkers naar voedsel zoeken. Boven het water geen stootduikend in het water plonzen, zoals andere sterns plegen te doen. Maar wel in grote bochten zelfverzekerd over het water scheren en zo prooiën oppikkend. In de braakballen vinden wij na enig peuteren vooral haartjes van knaagdieren en veertjes. De

Lachstern heeft een menu dat geografisch en naargelang de weersomstandigheden sterk kan verschillen. Bij droog weer worden bijvoorbeeld meer Veldmuizen gegeten, bij vochtig weer vooral kikkers en padden. Andere prooidieren zijn, naast allerhande knaagdiertjes, kuikens van bijvoorbeeld Visdieven of Kluten, of jongen van andere grondbroeders, zoals de Veldleeuwerik. Maar ook hagedissen, watersalamanders, kleine vissen en allerhande insecten worden niet versmaad.

In augustus trekken de noordelijke broedvogels zuidwaarts, meestal langsheen de kust. Het komt er dan

op aan voor de vogelkijkers om alle sternkopjes te observeren. De meeste Lachsterns hebben dan nog een zwarte kap. Zie je een stern met zwarte snavel en wit aan het achterhoofd: Lachstern. Zie je er een met volledig witte kop en een donkere vlek achter het oog: Lachstern. Bij de Grote stern begint de kopruï reeds tijdens het broedseizoen. Het voorhoofd krijgt reeds in juli witte veren en in augustus heeft meer dan 90% van de adulte Grote sterns een winterkop: een dunne zwarte snavel met gele punt, voorhoofd en kruin wit, achterhoofd en kuifveren zwart. De kans om bij ons een Lachstern op trek te zien is gering. Voor Vlaanderen zijn er slechts een zeventigtal waarnemingen bekend. Reden te meer om elke Grote stern aandachtig te bekijken. Met de Lachstern gaat het overigens niet zo goed. In Duitsland en Denemarken resten er nog slechts enkele broedparen. In Spanje, Griekenland, Italië en Frankrijk zijn er nog kolonies van tientallen of enkele honderden broedparen. Maar ook hier is er een terugloop.

Heb je gekozen voor vakantie in het zonnige zuiden, voor pastis, voor paëlla, retsina of allerhande zonnebrandzalfjes, begin dan maar te oefenen: 'Geltolio, Geloilo, Gelochelidon nilotica'. Juist, Lachstern!

In de boekhandel van De Wielewaal kan je degelijke vogelgidsen kopen:

Petersons vogelgids
Vogels van Europa van Lars Jonsson
Sterns van Europa en Noord-Amerika van Olsen en Larsson

*Nu d'aureool der stilte u overkrant
Kan u geen liefdepijn meer achterhalen
Het landschap dat thans in uw ogen glanst
Zal landschap zijn van bergen en boom en wielewalen*

Odette Huys-Lacres

Het is een moeilijke taak een In Memoriam te schrijven van iemand, waarmee men twintig jaar lang niet alleen uitstekend heeft samengewerkt, maar bovendien ook steeds goed bevriend is geweest. Anderzijds geeft het grote vreugde deze boeiende levensperiode nog eens te overlopen.

Germain Lacres werd geboren te Kwaremont op 20 februari 1921. De liefde voor de Vlaamse Ardennen is hem steeds bijgebleven. Niet alleen de natuur maar ook de kunst van de Leiestreek was voor hem een onuitputtelijke bron van blijdschap en genot. Vooral de laatste jaren keerde hij steeds vaker in gezelschap van zijn zuster Odette terug naar zijn vadergrond. Genieten van mooie landschappen en het observeren van vogels waren zijn grootste passies. Achteraf is hij zich ook meer gaan interesseren voor planten.

Ieder natuurvriend komt vroeg of laat onvermijdelijk terecht in De Wielewaal. Zo ook Lacres. Op 29 oktober 1960 werd onder impuls van Jozef Van Reeth Wielewaal-afdeling Land van Waas gesticht. Een jaar later was Germain voorzitter van zijn afdeling. Dankzij zijn uitzonderlijke gedrevenheid in de jaren zestig groeide Land van Waas uit tot een van de toonaangevende afdelingen van de vereniging. Zo gaf Land van Waas in 1966 een Eeuwigdurende Natuurkalender voor de Nederlanden uit. Voor elke dag waren er interessante gegevens over vogels en planten. De teksten werden bijeengebracht door de bestuursleden van de afdeling: Germain Lacres, Denise Lacres-Baervoets, Jozef Van Reeth, Piet Van Haute en Herman Van Dommelen. De afbeeldingen kwamen uit een wiegedruk uit de 15de eeuw van ene Jan van Cuba.

Memento Germain Lacres

Land van Waas organiseerde in 1962 ook het jaarlijks congres. Op zaterdag 26 mei was er een uitstap naar het Verdrongen Land van Saeftinge, gevolgd door een ornithologische avond met korte voordrachten en diavoorstellingen. Op zondag waren er referaten, onderbroken door een ontvangst op het stadhuis van Sint-Niklaas.

Het 27e Wielewaalcongres op 4 en 5 april 1970 ging eveneens door te Sint-Niklaas. Op zaterdag waren er voordrachten over de ornithologische studiecentra, gevolgd door een kwis over vogel- en natuurbescherming. Op zondag was er een academische zitting, volledig in het teken van de vogelreservaten en van het Europees Jaar van de Natuurbescherming. Voor de eerste maal in de geschiedenis van De Wielewaal werd een tentoonstelling opgesteld en werd een congresmap uitgedeeld.

Lacres had de gave van het woord. Als plaatselijk en nationaal voorzitter wist hij de aanwezigen te boeien door zijn bezielende toespraken. Zo kreeg hij het gedaan dat de aanwezigen in een euforische stemming de zaal verlieten onder de krachtige tonen van "De Ode aan de Vreugde" uit Beethovens 9e symfonie. Het einde van een prachtig congres. Op de Wielewaalcongressen van 1965, 1969 en 1976 is Lacres nog als spreker opgetreden. Germain was in de jaren zestig geregeld aanwezig op nationale activiteiten. Zijn inzet en bekendheid bleven voor de algemene voorzitter E.H. Frans Segers niet onopgemerkt. Zo benoemde hij Germain in 1963 als voorzitter van het O.S.C.-comité (Ornithologische Studiecentra, de voorloper van de huidige natuureservaten). Hij bleef O.S.C.-voorzitter tot in 1970. Persoonlijk was ik van 1960 tot 1970 O.S.C.-secretaris, zodat wij heel die tijd al een innige samenwerking hadden.

Van 1963 tot 1967 werd Lacres commissaris van de vereniging. Algemeen voorzitter E.H. Frans Segers overleed op zondagnamiddag 29 juni 1969. Hij trachtte een heidebrand te blussen in het Wielewaalreservaat De Korhaan te Arendonk, een gift van de voorzitter aan zijn vereniging. Een hagelkruis werd geplaatst op de plaats waar hij stierf. Ik was ondervoorzitter vanaf 1963 en werd zo automatisch voorzitter. Tijdens de vergadering van de raad van beheer op 2 augustus 1969 werd Germain Lacres op mijn voorstel opgenomen in de raad om volgens de statuten het mandaat van Frans Segers te beëindigen. Germain werd meteen ook ondervoorzitter. In de vergadering van de raad van deelgenoten op 15 februari 1970 werd Lacres als beheerder bevestigd. Tijdens de vergadering van de raad van beheer op dezelfde dag werd hij op

Na de inhuldiging van het O.S.C. "Het Heymeerken" te Brecht op 13 september 1964.

Het volledig dagelijks Bestuur en het O.S.C. comité op het terras van de Trappisten te Westmalle. Links: Pol Poppe, conservator; Ferdinand Van den Broeck, secretaris; Antoon Uytendaele, voorzitter WA Antwerpen; Germain Lacres, O.S.C.-voorzitter, Juffrouw Emerence Meyers, penningmeester.

Rechts: Henri Franckx, ondervoorzitter en O.S.C.-secretaris; E.H. Frans Segers, voorzitter; de dames Guastavino, eigenaars van het Heymeerken.

mijn verzoek als voorzitter aangesteld. Lacres werd zo de derde nationale voorzitter van De Wielewaal.

Het jaar 1921 was een bijzonder vruchtbaar jaar voor De Wielewaal. Zowel Germain Lacres, Ferdinand Van den Broeck en Henri Franckx, respectievelijk gedurende vele jaren samen voorzitter-ondervoorzitter, secretaris en ondervoorzitter-voorzitter van de raad van beheer zijn geboren in 1921. Gedurende vele jaren hadden wij een vlotte en goede samenwerking. Persoonlijk werkte ik liever achter de schermen. Lacres, bedeed met bijzondere gaven - hij was welsprekend, diplomatisch en spiritueel - voelde zich goed thuis op het podium. Van den Broeck noteerde alles zeer zorgvuldig en volgde nauwgezet de uitvoering op. Zo vormden wij een gedroomd triumviraat, waarbij wij echter de penningmeester wijlen juffrouw Emerence Meyers niet mogen vergeten.

In 1977 keerden Lacres en ik met wederzijds goedkeuren terug naar onze eerste functie, d.i. Franckx werd opnieuw voorzitter en Lacres ondervoorzitter, tevens O.S.C.-voorzitter. Door zijn liefde voor de natuur en de mooie waarden van het leven bleef Lacres verder ijveren voor de bloei van de ornithologische vereniging De Wielewaal. Zijn zwakke gezondheid belette hem echter zich volledig in te zetten. Een langdurige inspanning was hem te zwaar. Daarom gaf hij in 1980 zijn ontslag als ondervoorzitter en in 1982 zelfs als lid van de raad van beheer. Als voorzitter stond Lacres ook in voor de busuitstappen van zijn afdeling. Germain gaf commentaar vanaf het vertrek tot aan de aankomst. Hierbij kwam ook zijn geschiedkundige en geografische kennis tot uiting. Zo mogelijk werd er geluncht in een typische gelegenheid. Vaak werd er zelfs besloten met een bescheiden diner. Geen wonder dat de uitstappen van Land van Waas veel succes kenden, zelfs bij Wielewalers van buiten de afdeling. De autocar was dan ook telkens volledig bezet.

Lacres heeft geschiedenis gemaakt als leider en begeleider van de nationale Wielewaalreizen. Op zijn palmares prijken o.a. Laysin (Zwitserland) in 1968, Ross-shire en Sutherland (Schotland) in 1971, Noorwegen in 1973, Noord-West Anatolië (Turkije) in 1974, Centraal-Anatolië in 1975, Griekenland in 1976, Shetland (Groot Brittannië) in 1977, Montenegro (Joegoslavië) in 1978, Marokko in 1979, Hongarije in 1980 en de Costa de la Luz (Spanje) in 1981. Op deze buitenlandse reizen, die hij deskundig organiseerde, toonde hij zich een begeesterde en spirituele reisleider. Wie het geluk had een of meerdere van die reizen mee te maken, sprak er

jaren later nog steeds met de grootste voldoening over. Lacres zorgde ervoor dat van elke reis een verslag werd gemaakt. Zo heeft hij de horizon van de Wielewalers verbreed. In de jaren daarvoor ging De Wielewaal bijna uitsluitend naar Texel (Nederland), de Camargue (Frankrijk) en Neusiedl (Oostenrijk). Vliegtuigreizen waren er toen nog niet bij.

Vanaf 1977 heeft Lacres zijn werkzaamheden in De Wielewaal geleidelijk afgebouwd. In 1982 heeft hij in alle vriendschap zelfs volledig afscheid genomen. Wat niet alleen mijzelf, maar ook velen, die hem goed gekend hebben, sterk verwonderd heeft, is dat Germain na zijn ontslag totaal verdwenen is van het toneel. Op geen enkele activiteit van de nationale Wielewaal of van zijn afdeling is hij nog opgedaagd. Alleen bij mijn eigen afscheidschuldiging op 17 april 1994 was hij nog eens aanwezig. Ik kan niet begrijpen, hoe iemand die met hart en ziel aan De Wielewaal verbonden was, zo ineens van zijn vereniging kon afscheid nemen.

Lacres was licentiaat in de Germaanse filologie. Heel zijn leven lang, heeft hij de literatuur doorgrond, vooral filosofische werken. Ook de poëzie maakte een belangrijk deel uit van zijn leven. Hij was eerst verkoper voor Mercedes-Benz, later vormingsleider van de verkopers. Trouw aan zijn taak wist hij met overtuiging en een rijke taal zijn collega's in dezelfde zin te motiveren. Zijn innemende persoonlijkheid dwong de waardering af van iedereen, die het geluk heeft gehad hem van nabij te kennen. Bij zijn op pensioenstelling is hij nog eenmaal in het Wielewaalhuis te Turnhout geweest om er zijn afscheidsgeschenk van Mercedes te kiezen.

Tijdens de laatste jaren van zijn leven had hij veel last met zijn ogen. Het moet voor hem een zware klap geweest zijn. Zijn meest geliefkoosde bezigheden, reizen per auto en het lezen van boeken, waren door zijn slecht zicht zo goed als uitgesloten. Wat moet er in de geest van de vroeger zo actieve man omgegaan zijn. In de mate van het mogelijke bleef hij echter genieten van de mildheid van het leven. Zijn handicap belette hem niet op reis te gaan, al was het dan anders en rustiger dan in zijn Wielewaalperiode. Zo komt het dat hij tijdens een reis naar het zuiden op 9 april 1997 in Motril (Spanje) is overleden.

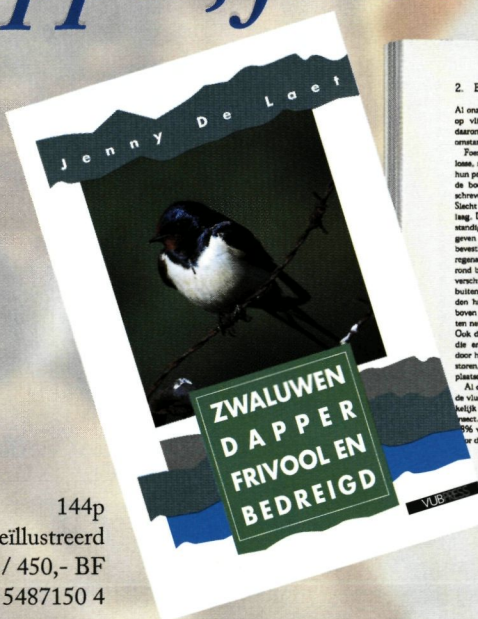
In naam van alle Wielewalers, vooral van dezen die Germain gekend hebben, bieden wij mevrouw Denise Lacres-Barvoets en familie onze oprechte gevoelens van deelneming aan.

Henri Franckx, erevoorzitter De Wielewaal

NU IN DE BOEKHANDEL

Jenny De Laet

Zwaluwen, dapper, frivool en bedreigd

144p
geïllustreerd
f 24,90 / 450,- BF
ISBN 90 5487150 4

Eén zwaluw maakt nog de zomer niet, maar een zomer zonder zwaluwen zou geen zomer zijn.

Zwaluwen zijn dapper

Deze kleine insekteneters met een gewicht van amper 20 gram, trekken na het broedseizoen zowat vijf- tot tienduizend kilometer verder, naar hun overwinteringsgebied.

Zwaluwen zijn frivool

Bij zwaluwen paren sommige vrouwtjes met vreemde mannetjes, ondanks de moeite die mannetjes doen om hun eigen partner te bewaken.

Als de jongen nog maar pas uitgekomen zijn komt het voor dat boerenzwaluwmannetjes, die eerder hun partner verloren, de jongen van een begeerd vrouwtje doden. Een verrassend gevolg hiervan is dat het getroffen vrouwtje haar eigen partner verlaat voor de moordenaar! Het lijkt wel een soap-serie...

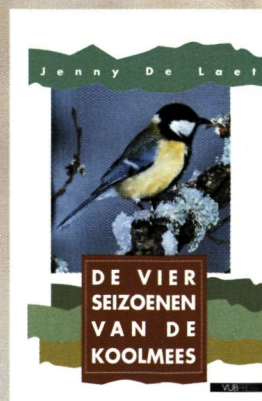
Zwaluwen zijn bedreigd

Het is iedereen duidelijk dat het aantal zwaluwen afneemt. Het verdwijnen of moedwillig onbruikbaar maken van goede nestplaatsen, het gebrek aan bouw materiaal voor het nest en een toenemend tekort aan voedsel, zijn hiervan de voornaamste oorzaken.

Ook in hun wintergebied gaat het hen de laatste twintig jaar niet voor de wind: toenemende woestijnvorming en het gebruik van insecticiden zijn hier zeker niet vreemd aan.

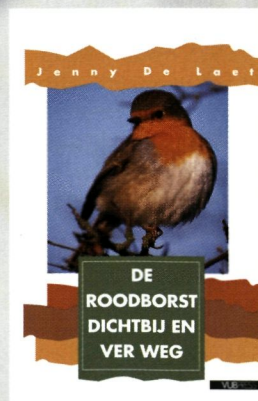
Elk van onze inheemse zwaluwsoorten vertoont gedragingen waardoor veel lezers met toenemende verbazing dit boek zullen lezen.

Schitterende tekeningen en aquarellen van natuurtekenaar Herwig Blockx illustreren dit boeiend verhaal.

100p
geïllustreerd
f 24,90 / 395,- BF
ISBN 90 5487119 9

*Recent verschenen
in deze reeks*

120p
geïllustreerd
f 24,90 / 450,- BF
ISBN 90 5487138 5

UITGEVERIJ VUBPRESS

Natuur in nood: het Zuidelijk Eiland

Klein-Brabant en de Rupelstreek

luiden de alarmbel

Het nieuwe kanaaltraject van het Zeekanaal naar Brussel heeft ter hoogte van Bornem en Puurs een eiland doen ontstaan tussen het kanaal en de Rupel.

Het Noordelijk Eiland zal uiteindelijk, na opspuiting met de specie die vrijgekomen is bij deze werken, worden heringericht als natuurgebied. De Groep voor Toegepaste Ecologie van de UIA werkte hiervoor een ambitieus natuurontwikkelingsplan uit. De afdeling Natuur van AMINAL zou instaan voor het verdere beheer.

Ook het Zuidelijk Eiland heeft een belangrijke natuurwaarde. Vooral het weilandcom-

plex, gelegen ten oosten van het Sas van Wintam, vormt ten gevolge van specifieke omstandigheden en ligging een quasi onvervangbaar biotoop voor tal van (zeldzame) vogels die dit gebied uitkiezen om er te broeden, te overwinteren of te rusten tijdens de trek. De grote ornithologische waarde van het gebied wordt niet alleen veroorzaakt door de nabijheid van de Rupel en het Zeekanaal. Ook de iets verderop gelegen Schelde, belangrijk als trekroute voor heel wat vogels, zorgt ervoor dat het Zuidelijk Eiland op doortrekkende vogelsoorten werkt als een magneet.

Recente luchtfoto: links De Rupel, centraal het oostelijk deel van het Zuidelijk Eiland, het Oude Sas van Wintam, rechts de aanzet van de nieuwe kanaalarm.

Foto: Eddy Van Ranst

BEHOUDEN WAT ER IS...

De huidige planologische bestemming van het Zuidelijk Eiland op Bornems grondgebied is nog steeds 'industriegebied'. Op het grondgebied van de gemeente Puurs is het zelfs 'industriegebied met milieuhinderend karakter'. De N.V. Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen wil een maximale uitbouw als industriegebied. Industrialisering zou onherroepelijk het einde betekenen van dit natuurgebied en het zou meteen zorgen voor een belangrijke hinder voor de woonkernen van Ruisbroek, Eikevliet, Wintam en Niel. Er zijn weinig andere plaatsen in Vlaanderen met gelijkaardige natuurwaarden en ecologische potenties.

Het Z.E. ligt op de plaats waar vroeger de Vliet in de Rupel uitmondde. Het microreliëf in het weilandencomplex toont nog steeds deze oude beekloop, de toenmalige schorren langs de Vliet en een oude wiel. Ook de restanten van de oude Vlietdijk zijn hier nog zeer duidelijk waarneembaar.

Voor de aanleg van het sas van Wintam, zowat honderd jaar geleden, werd de Vliet iets voor het sas omgeleid naar de Rupel. De Vliet bleef nog onderhevig aan het getij. Rondom de oude Vlietmonding op het Zuidelijk Eiland werd de Rupeldijk gesloten. Pas sinds de overstromingsramp in Ruisbroek (bres op de plaats van de omlegging) in 1976 werd de Vliet afgedamd en tijloos gemaakt. Het water van de Vliet komt sindsdien via een pompemaal rechtstreeks in het kanaal. De afwatering van het Zuidelijk Eiland gebeurt via het kanaal.

Sinds de aanleg van de nieuwe zeesluis en de realisatie van de nieuwe kanaalarm heeft het landschap grondige wijzigingen ondergaan. Het oorspronkelijke polderlandschap met wielen, sloten, broekbos-

sen - de Eikenbroekpolder, de Schoorbroekpolder en de Ruipenbroekpolder - verdween grotendeels. Tussen het nieuwe kanaal en de Rupel is hierdoor een sterk door menselijk ingrijpen bepaald landschap ontstaan.

Enkel het gedeelte van het Zuidelijk Eiland ten oosten van het oud sas, het eilandcomplex, is landschappelijk in de oorspronkelijke staat gebleven.

Het geheel behoort tot de alluviale vlakte van de Rupel. Kleiige, zeer natte bodems overwegen in dit gebied. In tegenstelling tot de Scheldevallei zijn veensubstraten op geringe diepte in de Rupelvallei eerder zeldzaam.

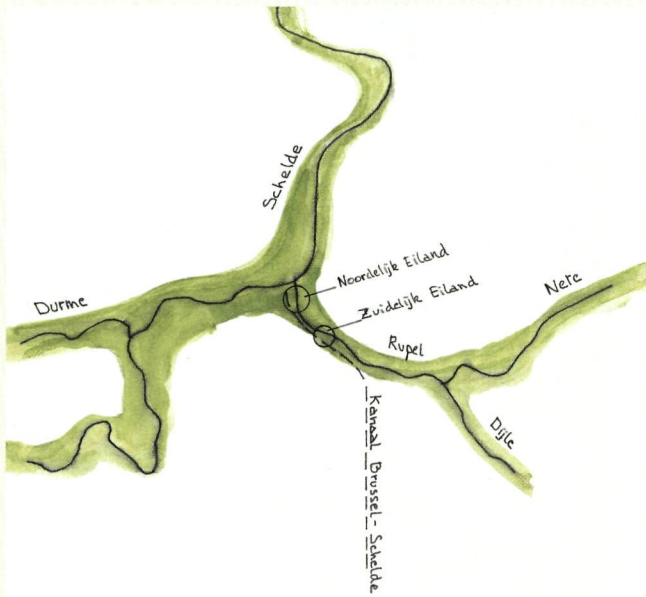
In het gebied tussen nieuw kanaal en oud sas is de oorspronkelijke bodemstructuur grotendeels verdwenen door vergravingen, opspuitingen en ophogingen.

De ecologische waarde van het Zuidelijk Eiland, en meer bepaald van het vochtige weilandencomplex, is te danken aan een merkwaardige samenloop van omstandigheden.

Door de verhoging van de Rupeldijk (Sigmaplan) bleef het gebied gespaard van overstromingen door het vervuilde Rupelwater. De enige wateraanvoer in het gebied bestaat uit regenwater en kwelwater dat door de Rupeldijk sijpelt. Waar tot voor enkele jaren dit water werd afgevoerd, blijft dit nu op het terrein aanwezig, waardoor dit voor een groot gedeelte geheel het jaar overstromd blijft. De vrij goede waterkwaliteit en de lange verblijftijd van het water zijn sterk bepalend voor de kwaliteit van het biotoop.

De extensieve begrazing door runderen en de medewerking van de betrokken landbouwer zorgt voor een gepast beheer.

De Vlaamse Gemeenschap heeft dit alles erkend en het belang van het Zuidelijk Eiland beklemtoond door het op te nemen in de lijst van Habitatgebieden. Dit wil zeggen dat deze zone van Europees belang is en dat er speciale maatregelen genomen moeten worden ter bescherming van de natuur.

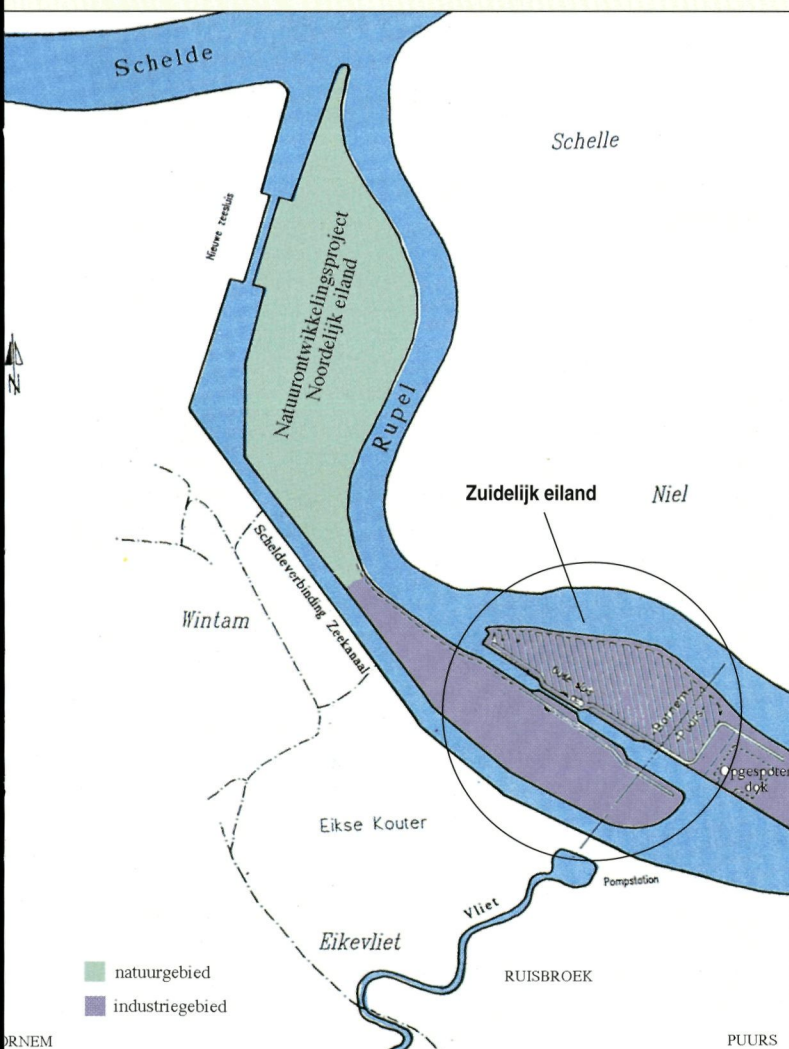

VOGELPARADIJS

's Winters vinden we hier grote aantallen Kuif- en Tafeleenden, Wintertalingen en Krakeenden, naast Pijlstaarten, Smienten en Slobeenden. In deze periode treft men er ook regelmatig Blauwe kiekendieven, Buizerds (ook broedvogel in de buurt) en Slechtvalk aan.

Tot de belangrijkste broedvogels behoren Geoorde fuut, Zomer- en Wintertaling, Krakeend, Slobeend, Kuif- en Tafeleend, Dodaars, Watersnip, Kleine plevier, Tureluur, Bruine kiekendief, Blauwborst, Rietgors en Roodborsttapuit.

Deze weiden zijn echter ook een belangrijke stopplaats voor vele soorten steltlopers tijdens de jaarlijkse trek. Men treft er dan tientallen Kemphanen aan naast Grutto's, Bosruiters, Groenpootruiters, Tureluren, Witgatjes, Watersnippen, Kieviten. Op het einde van de maand maart kan men hier haast alle steltlopers van West-Europa in de beste omstandigheden observeren.

Gearceerd gebied: situering van het weilandengebied
Groen: opgespoten terrein, nabestemming natuurgebied

Lepelaar. Vanaf het voorjaar 1995 regelmatig te zien tot maximum 9 ex. Midden mei 1996 werd vastgesteld dat verschillende vogels takken en nestmateriaal versleepten... Spijtig genoeg werden de drie koppels vroegtijdig verstoord zodat van een succesvol broedgeval nog geen sprake is. De Lepelaar broedde tot nogtoe nog nooit in ons land.

INTEGRAAL BEHOUD VAN BESTAAND NATUURGEBIED

De realisatie van Noordelijk en Zuidelijk Eiland als natuurontwikkelingsgebied vereist uiteraard de gepaste planologische bescherming. Hier dringt zich een gewestplanwijziging op waarbij de bestemming van het Zuidelijk Eiland wordt omgezet van industriegebied (Bornem) naar natuurgebied. Hierbij aansluitend dient ook het gedeelte dat op het grondgebied van de gemeente Puurs ligt een bestemmingswijziging naar natuurgebied te ondergaan. De ontwikkeling van industriële en watergebonden activiteiten op deze site hypoteceert immers een effectieve bescherming van de natuurwaarden op het Noordelijk Eiland en van deze op het oostelijk deel van het Zuidelijk Eiland.

Intussen werden de weilanden opgenomen in de prioriteitenlijst van de door AMINAL goedgekeurde Gemeentelijke Natuurontwikkelingsplannen (GNOP'S) van zowel Bornem als Puurs.

Hoe te bereiken?

Via de A12 (Kanaalbrug Boom): weg naar 'Sas van Wintam' tussen het kanaal en de Rupel (tussen de twee bruggen) via een parallelweg langs het kanaal.

Per fiets via de overzet Niel-Wintam of via de deuren van de nieuwe sluis van Hingene-Wintam.

We willen alle natuurliefhebbers uitnodigen om dit boeiend gebied eens te bezoeken. U zal er zeker nog terugkeren.

Wil u een geleid bezoek, neem dan contact met Hendrik D'Hertefelt, Breevendreef 7, 2880 Bornem, tel. 03/889 72 86 of met Erik De Keersmaecker, P. Benoitplein 18, 2627 Schelle, tel. 03/887 13 72.

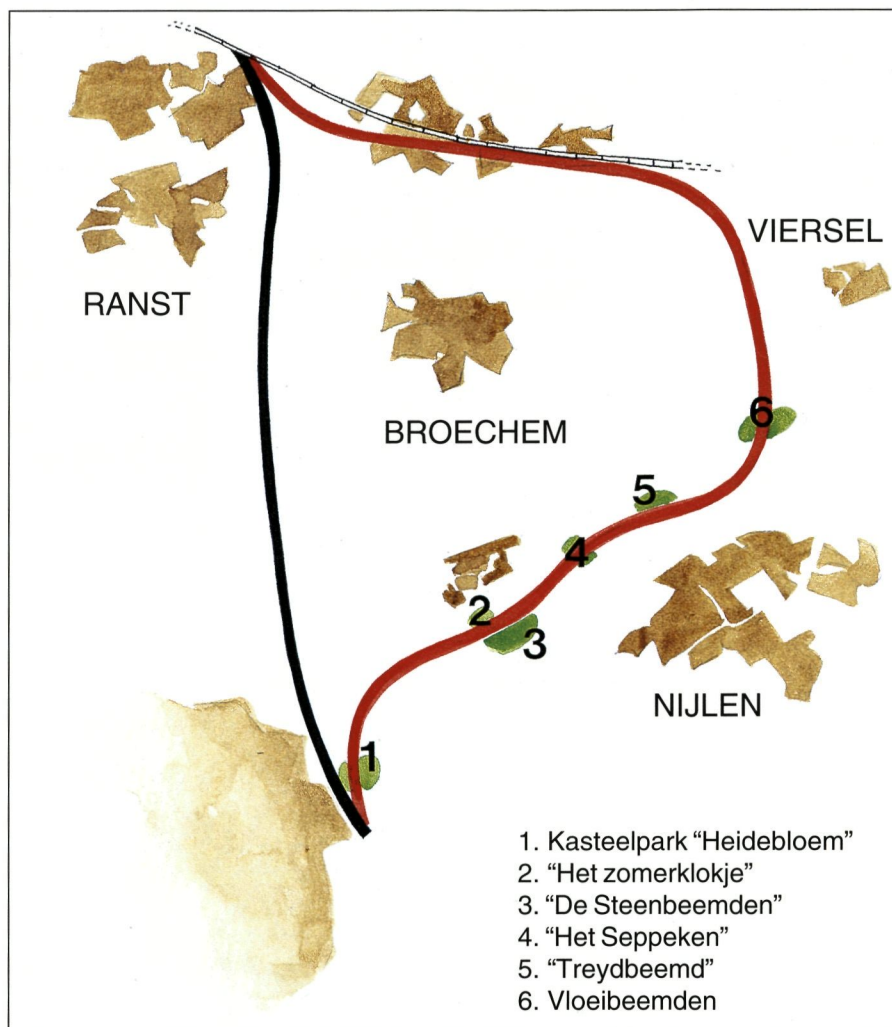
U zou ons een plezier doen indien u ons uw waarnemingen zou meedelen.

Als de natuur ook uw zorg is, steun dan onze actie voor het behoud van het Zuidelijk Eiland.

PEST of CHOLERA

De IJzeren Rijn moet en zal er komen. Sinds jaren is er vanuit Antwerpse havenkringen zware druk voor een betere spoorwegontsluiting naar de Duitse industriegebieden. De man in de straat, waartoe wij ook behoren, kan best aannemen dat deze spoorwegverbinding nodig is voor Antwerpen.

Het Structuurplan Vlaanderen voorziet dat verkeersaders moeten gebundeld worden. Een geschikt tracé in overeenstemming met dit plan, zou een strook langsheen het Albertkanaal zijn. Uiteraard is dit te eenvoudig!

PEST

Want onze plannenmakers zien het anders. Hun tracé voorziet dat de IJzeren Rijn vanuit Antwerpen langs Lier tussen de deelgemeenten Ranst en Broechem zou aangelegd worden. Hierbij worden de rust en de levensomstandigheden van duizenden verpest. Het Structuurplan? Basta! Door het onverwacht grote protest werd een tweede tracé voorgesteld.

CHOLERA

Door een ruime bocht worden de woonkernen van Ranst en Broechem ontweken, maar Lier blijft de IJzeren Rijn ondergaan. Het nieuwe tracé loopt langsheen de gemeente Nijlen, met alle gevolgen van dien. Want er is sprake van een goederentrein om de acht minuten. De aanleg van een verhoogde spoorwegbedding van 70 tot 100 meter breed behoort tot de mogelijkheden. En het Structuurplan Vlaanderen? Kom nou, je mag nog kiezen tussen pest of cholera. Is dat nu geen echte democratie?

DE NATUUR Vernietigd

De Wielewaal Regio Lier ijvert reeds jarenlang voor een daadwerkelijk natuur-

Zomerklokje

behoud in de streek. Bewijs hiervan zijn de natuurgebieden die werden gered door de aankopen van deze afdeling. Wordt dit geplande tracé werkelijkheid, dan worden een aantal natuurwaarden vernietigd.

VOOR DE NATUUR: PEST ÉN CHOLERA

- Het tracé doorklieft het bij Ministerieel Besluit geklasseerd landschap van de Kleine Nete.
- Het snijdt door het recent geklasseerde landschap van de Kesselse Heide en 't Goor.
- Het vernietigt in de lengterichting een riviervallei, waarvan verschillende universiteiten al decennia lang verkondigen dat het één van de meest waardevolle valleigebieden van Vlaanderen is: UIA (Prof. R. Verheyen), RUG (Prof. De Langhe), KUL,...
- Het vernietigt voor 100% het door het Ministerie erkend natuurreservaat 'Het Zomerklokje', met een grote concentratie van deze door de wet beschermde plantensoort.
- Het tracé gaat vlak naast het door het Ministerie erkende reservaat 'De Steenbeemden' door één van de mogelijke uitbreidingspercelen (nu reeds mondelinge overeenkomst met de eigenaar).
- Het gaat door een zo goed als onge-rept vloeibeemdenlandschap, met de

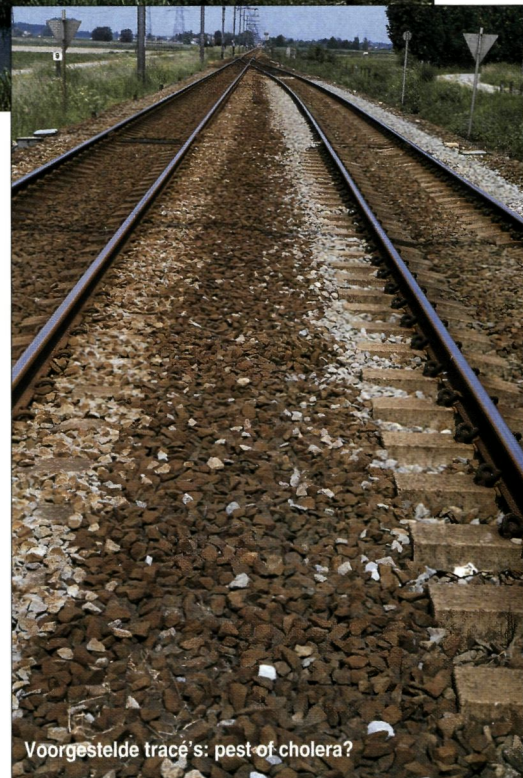
meanderende Kleine Beek en de Mollebeek in Viersel: hier heeft De Wielewaal Regio Lier recent nieuwe reservaten aangekocht.

- Op het Gewestplan zijn bepaalde gebieden, die nu doorkliefd worden door het tracé, aangeduid met: Reservaatzone + Natuurgebied + Landschappelijk Waardevol Gebied. Zelfs het staatsreservaat De Kalmthoutse Heide heeft deze drievoudige stipulatie niet.
- In het Ontwerp van de Groene Hoofstructuur Vlaanderen zijn het allemaal gebieden met bestemming: NATUURKERN- of NATUURONTWIKKELING
- Het druist volledig in tegen de beleidsvisie die in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is vastgelegd: behoud van de laatste open ruimten in Vlaanderen.
- Het is in strijd met het Gemeentelijk Milieubeleidsplan van Lier (aankoop-politiek in het gebied), Nijlen (integraal beheer van beekvallei), Viersel...

DOODDOENERS

De voorstanders zullen schermen met de dooddoeners 'van levensbelang voor de haven' en 'de tewerkstelling voor duizenden'. Maar het welzijn van tienduizenden, die getroffen worden door dit tracé, wordt zonder meer opzij geschoven.

Er zijn nochtans tegenvoorstellen die conform zijn met het Ruimtelijk Struc-

tuurplan Vlaanderen. Maar neen, dit plan voor de IJzeren Rijn is een voorbeeld van minachting voor mens en natuur.

En onze Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen? Informatiestaking? Zij zwijgt.

Informatie: M. Vermeylen
Tekst: R. Willockx

VAN ALSCHOLVER AZ EIS TOT

DIT DOET PIJN AAN DE OGEN

Er zijn conservators die dag in dag uit hun reservaat koesteren. Maar er zijn er blijkbaar ook anderen. Bij voorbeeld dit stukje reservaatarcheologie. Antiekwaarde: 0, maar wel 100% ergernis.

Voor de conservators die het niet weten: er zijn nieuwe opvallende borden voor onze reservaten.

OPEN CONSERVATORDAG TE LIER OP ZATERDAG 20 SEPTEMBER 1997

Thema: begrazing.

09.00 uur	Onthaal met koffie
09.30 uur	Verwelkoming door de dagvoorzitter
09.35 uur	Daniël Josten, AMINAL, afdeling Natuur. <i>Het inzetten van Heck-runderen voor begrazing.</i>
10.15 uur	Dirk Geysels, conservator De Liereman. <i>Ervaringen met pony's en andere grazers.</i>
11.00 uur	N., <i>Wetenschappelijke voorschriften en gezondheidsaspecten bij het houden van dieren.</i>
11.45 uur	Marc Vermeylen, voorzitter Wielewaal-afdeling Lier. <i>Natuurbeheer in de Steenbeemden te Emblem.</i>
12.30 uur	Middagpauze met broodjesmaaltijd
14.00 uur	Wandeling in de Steenbeemden te Emblem, bezoek aan het begrazingsproject met Heck-runderen en demonstratie van het gebruik van trekpaarden voor beheerswerken (door Markus Renders).

Het Vlaamse trekpaard

De conservatordag gaat door in het Sint Gummaruscollege, Kan. Davidlaan 4 in Lier. Het is een initiatief van De Wielewaal, maar staat ook open voor conservators van andere terreinbeherende verenigingen. Inschrijven is verplicht.

Deelnemers aan deze dag kunnen na de voordrachten 's middags een gevarieerde broodjesmaaltijd nuttigen tegen zeer democratische prijs. Inschrijven vóór 10/9 op rekeningnummer van Wielewaal, regio Lier: 000-0606834-02 van Y. Peeters, Antwerpsestraat 120, Lier met vermelding "conservatordag" + naam.

Wat krijgt U te smullen? Ten eerste een kom Lierse soep op grootmoeders wijze, vervolgens twee belegde broodjes (kaas en hesp) en U sluit af met een lekkere rijstap met bruine suiker (zonder gouden lepeltjes). Dit alles voor de ronde som van 200 F. Wel op voorhand inschrijven... anders ga je honger lijden. Uiteraard is er ter plekke tegen betaling allerlei drank en de bekende Lierse Wielewaalspeculaas te verkrijgen om de gaatjes te vullen.

Exact adres:

Voormiddag: Sint-Gummaruscollege (Polyvalente zaal), Kan. Davidlaan 4, 2500 Lier.

Namiddag: Taverne Badhuis, Emblemseweg 73, 2560 Kessel. Plannetje volgt in septembernummer.

NATUURRESERVAAT "DE RIETBEEMD" BESTAAT 10 JAAR!

52 hectare valleigebied aangekocht, deels in Vlaanderen deels in Wallonië. Extensieve begrazing door 20 Aberdeen en Gallowayrunderen. Leefgebied van Porseleinhoen, Goudtor, Kleine kaardebol en 25 soorten dagvlinders.

Feestelijke opening van educatief centrum "de Sint-Antoonhoeve" op zaterdag 20 en zondag 21 september 1997.

Bij deze gelegenheid het ganse weekend doorlopend geleide wandelingen in het reservaat. Hou alvast dat week-end vrij. Meer informatie in volgend Wielewaalnummer of op telefoonnummer 055/21 32 22.

TE KOOP

Swarovski telescoop AT80 + 20-60 oculair + originele beschermertas + origineel statief. 4 maanden oud, vraagprijs: 40.000 F. Didier Marchal, St. Michielsplein 5e, 9000 Gent, tel. 09/233 58 33, 075/75 04 55.

Voor u gesprokkeld

Bronnen: L'Oiseau Magazine '97, 46 en Nieuws van het Zwin: 1.6.'97

SAMENSTELLING: WALTER BELIS

* Een ploeg van de BBC was op 12 januari 1997 aanwezig in de baai van de Somme. De Cartesiaanse Britten waren verbaasd over de vergaande 'verdraagzaamheid' van de Franse jachtwetten. Tijdens de polaire vrieskou werden nog steeds lokeenden uitgezet, vaak op plaatsen waar het ijs met opzet gebroken was. Op vele verzamelplaatsen, vooral in het noorden en het zuidwesten van Frankrijk, heeft de overheid (te) lang gewacht alvorens een jachtverbod af te vaardigen. In de departementen Nord, Pas-de-Calais, Somme, Aisne, Seine-Maritime, Gironde, Landes en Pyrénées-Atlantiques werd maar een gedeeltelijk verbod voor bepaalde soorten ingesteld.

* In 1978 was het met de Slechtvalk nog slecht gesteld in de Vogezen. De toestand is verbeterd: in 1996 zijn 108 jonge vogels uitgevlogen. Dit prachtig resultaat is te danken aan een intense samenwerking tussen tal van vrijwillige organisaties: SOS Faucon pèlerin, Oiseaux nature, Fond régional d'intervention pour les rapaces de Franche-Comté, LPO Lorraine en LPO Alsace. Dit positieve nieuws doet echter niet vergeten dat in de lente 1996 9 jonge vogels en 9 eieren door mensenhanden werden vernield.

* Ongeveer 25 800 Kraanvogels werden midden ja-

nuari geteld op de 6 gekende overwinteringsplaatsen van de Aquitaine tot de Midi-Pyrénées: 20 000 te Arjuzanx, 5450 te Captieux, 170 te St-Martin-de-Seignanx, 160 te Lugos, 11 aan het meer van Cousseau en 11 aan het meer van Puydarrieux. De oude bruinkoolmijn in openlucht van Arjuzanx trekt jaarlijks meer en meer vogels. De site van Captieux neemt in belang af omwille van versnippering door maïsvelden en omwille van de verstoring van de vogels.

* In de Elzas is op 1 januari 1997 een inventarisering van de slaapplaatsen van de Ransuil gestart. Een hondertal vrijwilligers observeren 85 dormitoria, goed voor meer dan 300 uilen.

* Sinds eind 1994 wordt in het Parc naturel régional Livradois-Forez de situatie van de Steenuil gevolgd. Het park herbergt vermoedelijk 500 koppels, verspreid over een oppervlakte van 6000 ha.

* Op 15 december 1996 bracht een inwoner uit een godverlaten dorp met de idyllische naam Thuilley-aux-Groseilles - een gewonde Kraanvogel naar de veearts. De rechterpoot was doorzeefd met lood en door koudvuur aangetast. Een metalen staaf, vastgezet met 'tandartsceement' moest, in afwachting van een prothese, de poot vervangen. Het dier is na 1 week intensieve zorgen overleden.

Overwinterende Ransuilen

foto: F. Kusters

* Op 24 januari 1997 spoelden op het strand van Morgat in de Finistère, 56 Zeekoeten en 4 Alken aan. De vogels vertoonden geen uiterlijke letsels en het verenkleed was niet bevuild. Waarschijnlijk zijn de dieren tijdens de jacht gevangen geraakt in vissersnetten en verdronken. De meeste

kadavers hadden Zanddaal of Zandspiering in de krop.

* De Kievit werd in 1996 in Duitsland en Oostenrijk uitgeroepen tot vogel van het jaar. De alarmbel werd geluid omdat in Duitsland nog slechts 100 000 koppels werden geteld. In de Franse Ar-

dennen worden jaarlijks duizenden vogels gevangen. Aan de Franse ambassadeur te Bonn werden 30.000 handtekeningen overhandigd om de jacht op de Kievit in de Franse Ardennen te verbieden.

- * Laksheid bij jachtovertredingen is in Frankrijk schering en inslag. Op 25 oktober 1996 werd tegen een jonge (16 jaar) jager proces verbaal opgesteld. Hij had een - naar eigen zeggen - "grote witte vogel" geschoten, die hij niet op naam kon brengen. Slachtoffer was een Lepelaar. De rechtbank heeft de zaak geklasseerd zonder gevolg. Anderzijds worden betrapte jagers vaak verplicht een schadevergoeding te betalen aan natuurverenigingen of arbeidsuren van algemeen nut te presteren.

- * Van de jacht naar het fornuis is maar een stap. In 1996 verscheen een kookboek met streekgebonden gerechten: "La cuisine du terroir". De gerechten waren o.a. gemarineerde berenpoten, ragoût van Eekhoorn, hazepeper van Aalscholver... Klacht werd ingediend en bepaalde recepten zijn geschrapt.

- * Vele Franse politici stellen zichzelf boven de wet. Oud-president François Mitterrand en Alain Juppé

Mannetje Strandplevier

foto: A.C. Zwaga

gingen en gaan er prat op dat zij regelmatig vinken, gorzen en Ortolanen nuttigen. Wetend dat deze soorten beschermd zijn. Wanneer ze terecht gewezen worden, lijken ze op de koop toe een slecht geheugen te hebben.

- * Op 4 december heeft de (Franse) Raad van State, op aanvraag van de LPO, 28 ministeriële besluiten voor een vervroegde openstelling van de jacht in 1990, 1991 en 1992 nietig verklaard. Vijgen na Pasen weliswaar

maar het levert de LPO een schadevergoeding van 28 x 1000 FF op. Negenentwintig klachten moeten nog behandeld worden.

- * In de Zwinschorre telde men tijdens het voorbije broedseizoen 27 paartjes van de zeldzame Zwartkopmeeuw tussen zowat 3.300 paar Kokmeeuwen. Verder noteerde men 52 paar Zilvermeeuwen, 32 Kleine mantelmeeuwen, 56 Visdiefjes, één paartje Dwergstern (dit legsel werd echter

vernield door een springvloed), 48 Kluten, 45 Scholeksters, 35 Tureluurs, 2 Strandplevieren en 1 Bontbekplevier. In het educatief vogelpark nestelden 23 paartjes ooievaar.

TE KOOP

Spiegelkijker Zeiss 30 x 60 B/GAT met motor voor scherpstelling. Onberispelijke staat. Winkelprijs: 78.000 F. Nu voor 30.000 F. Een koopje! Telefoon 059/80 51 91

TE KOOP

Alles (voor) CANON FD-systeem: body T90, body T70, lens Canon 500 mm F4.5 L met 1.4x en 2x converter (nieuw staat), lens Canon 24 mm F2.8 (incl. polafilter), lens Elitar 90 mm F2.5 (incl. polafilter). Alle info: F. Willemyns, tel. 050/38 38 96 (na 19 u.), fax 050/34 64 60.

GEZOCHT

De krekels en sprinkhanen in de Benelux, Duijm, M & G. Kruseman, KNNV, 1983. Bart Verhaeghe, tel. 051/50 23 46

GEVRAAGD

Reisgezel(lin) voor gecombineerde vakantie wandelen-vogels observeren op de Waddeneilanden. Hotelaccommodatie. Periode: winter 1997-1998, duur vakantie bespreekbaar. Schriftelijk contact: Simonne Rummens, A. Vermeylenlaan 1, bus 27, 2050 Antwerpen.

activiteitenkalender

* Activiteiten aangeduid met een sterretje staan onder begeleiding van cursusleiders van Natuur- en milieu-educatie De Wielewaal.

JULI

1

***Meetjesland.** Plantenstudie en -determinatie in wegbermen langs expressweg te Kaprijke -b- 19u. Sporthal, Pussemierstraat, Eeklo -l- C. Bruggeman -e- 21.30u.

's Heerenbosch. Vlassenbroek open -b- dagelijks doorlopend open van 1 tot 31 juli. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -l- P. Meert (052/41 18 85).

's Heerenbosch. Vierde grote vakantiezoektocht in en rond Lippelobos -b- doorlopend van 1 tot 31 juli. Horeca-zaken te Malderen-centrum en taverne 'De Wandeling' aan het Lippelobos -l- P. Van Geet (052/35 73 50).

2

***Denderland / s' Heerenbosch.** Plantenstudie te Vlassenbroek -b- 18.30u. parking stedelijk kerkhof, Leo De Bethunelaan, Aalst, 19u. kerk, Vlassenbroek -l- P. Van Den Brempt, L. Annaerts en W. Tulle-neer -e- 22 u.

***Noorderkempen.** Gierzwaluwentocht -b- 19.30u. kerk, Nieuwstraat, Essen -l- M. Mourmans en W. De Boek -e- 22.30.

3

Zwalmvallei. Determineren van macro-invertebraten met het oog op het bepalen van de Biotische Index -b- 20u. College O.L.V. van Deins-beke, Ooststraat 44, Zottegem -l- P. Haustraete -e- 22u.

5

Klein-Brabant. Beheerswerken in de Orchis (maaien) -b- 9u. Bos-kant, Bornem -l- K. Grolus.

***Lier.** Plantenstudie en -inventarisatie van 2 reservaten van regio Lier -b- 9u. 't Badhuis, Emblemsesteenweg 73, Kessel -l- E. Verboven -e- 16u.

6

***Aalter.** Natuureducatieve wandeling Drongengoedbos -b- 9u. kruis-punt Drongengoedweg en Westvoordestraat, Knesselare -l- E. Blon-dia.

***Antwerpen-Zuid.** Grassentocht naar de Oude Netebocht te Rumst -b- 13u. kerk, Reet -l- N. Wijsmantel -e- 17u.

Brugge. Dagexcursie naar Noord-Frankrijk -b- 8u. station, Brugge -l- P. Keirsebilck -e- 21u.

***Dubbelloof-Westerlo-Zuiderkempen.** Dauwtrip: ontwakende na-tuur (gevolgd door gratis ontbijt) -b- 7u. taverne 'Den Anker', Westerlo -l- H. Dupont (014/54 54 83).

***Gent.** Libellen en vlinders in Harchies en Stambruges (dagexcursie) -b- 7u. St.-Pietersplein, Gent -l- B. Van Eleghem -e- 16.30u.

***Klein-Brabant.** Insectentocht in het Moer te Hingene -b- 13.30u. houtzagerij Peleman, Rijksweg, Puurs -l- J. Reyniers.

***Krekel-Anzegem.** Climax van groei en leven in het Bassegembos -b- 14u. parking Fonteintje, Kapellestraat, Tiegem -l- E. Cooman en P. Debaene.

***Midden-Kempen.** Vlindertocht in de vallei van de Bocq-Purnode -b- 9.30u. kerk, Purnode -l- K. Janssens en C. Van Steenwinkel.

***Netevallei.** Natuureducatieve wandeling in het Nete- en Goorgebied -b- 14u. kerk, Westmeerbeek -l- G. Ceulemans -e- 17 u.

***Ninove.** Landschapswandeling te Ternat -b- 14u. kerk, Meerbeke, 14.30u. kerk, Sint-Katherina-Lombeek -l- N. Linthout -e- 17u.

***Noord-Limburg.** Natuurexploratie in de Wateringen -b- 10u. Water-ingen, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- A. Van Otten -e- 12.30u.

***Noord-Limburg.** Natuureducatieve wandeling in de Wateringen -b- 14u. einde Koloniestraat, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- R. Biddelo.

***Schelde-Leie.** Natuureducatieve wandeling langs de Leie te Astene -b- 14u. sas te Astene, Hellestraat, Astene -l- D. Packet -e- 17u.

***'s Heerenbosch.** Natuureducatieve wandeling in de Vlassenbroekse polder -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -l- G. Van Gucht -e- 12.30u.

's Heerenbosch. Tentoonstelling (kunst voor natuur): Peter Spitaels

(pottenbakker/ceramiek) -b- 14u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassen-broek -e- 18u.

***Turnhout.** Natuureducatieve wandeling in het Frans Segersreser-vaat -b- 9u. brug achter het restaurant 4 jaargetijden, Gierlesteenweg, Turnhout -l- P. Prinsen -e- 12u.

***Zwalmvallei.** Natuureducatieve insectenwandeling in de Rietbeemd -b- 14u. Markt, Zottegem -l- F. De Waele -e- 18u.

12

***Antwerpen-Zuid.** Zomerwandeling op Fort 7 -b- 10u. Fort 7, Leger-straat 40, Wilrijk -l- H. De Ceulaer -e- 12u.

***Nationale Werkgroep Botanie.** Plantenstudiedag te Kallo -b- 9u. kerk, Kallo -l- D. De Beer -e- 17u.

***Schelde-Leie.** Natuureducatieve wandeling langs de oude spoorweg en het reservaat Schoonboeke te Ronse -b- 20u. parking, begin spoor-wegwandelpad, Monseigneur Beylsstraat, Ronse -l- F. Delbecque -e- 22.30u.

13

***Antwerpen-Centrum.** Zomerwandeling te Eikenvliet en Wintham -b- 10u. kerk, Eikenvliet (Bornem) -l- K. Labens -e- 17u.

***Geraardsbergen/Schelde-Leie.** Natuureducatieve wandeling met als thema insecten -b- 14u. kerk, Everbeek-Boven -l- P. Pals -e- 17.30u.

***Klein-Brabant.** Plantenstudietocht langs de dijk te Sint-Amands -b- 13.30u. kerk, Sint-Amands -l- H. Mees.

***Mandelstreke.** Natuurwandeling in de Mandelhoek -b- 9.30u. Water-straat, Ingelmunster -l- J. Stragier -e- 12u.

***Mechelen.** Landschapswandeling te Zemst -b- 13.30u. station, Me-chelen, 13.45u. kerk, Zemst -l- I. Van de Voorde -e- 17.30u.

***Ninove.** Vlinders en insecten in het Neigembos -b- 14.30u. kapel van Bevingen, Bevingenstraat, Neigem -l- C. Coppens -e- 17u.

***Rupelstreek.** Natuureducatieve wandeling in de Maaienhoek te Schelle -b- 13.30u. parking sporthal, Parklaan, Schelle -l- E. De Keers-maecker -e- 16u.

***Scheldeland.** Planten van extensieve hooilanden en vogels van ha-vengebieden -b- 13.30u. Markt, Wetteren -l- G. Orbie en A. Blondeel -e- 19u.

***'s Heerenbosch.** Natuureducatieve wandeling in de Vlassenbroekse polder -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -l- G. Van Gucht -e- 12.30u.

's Heerenbosch. Tentoonstelling (kunst voor natuur): Peter Spitaels (pottenbakker/ceramiek) -b- 14u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassen-broek -e- 18u.

***'s Heerenbosch.** Natuureducatieve insectenwandeling in Den Wies-termeersch -b- 14u. kerk, Kerkplein, Wieze -l- R. Meert -e- 16.30u.

16

***Denderland/s' Heerenbosch.** Plantenstudie te Vlassenbroek -b- 18.30u. Parking Stedelijk Kerkhof, Leo De Bethunelaan, Aalst, 19u. kerk, Vlassenbroek -l- P. Van Den Brempt, L. Annaerts en W. Tulle-neer -e- 22 u.

***Voorkempen.** Plantenstudie: de rozenfamilie -b- 19.30u. Heemhuis Scilla, A. Van De Sandelaan 4, Schilde -l- H. Lembrechts en A. Ligt-voet -e- 22u.

18

***Merelbeke-Melle.** Glimwormentocht en bezoek vogelasiel -b- 20u. Liedermeersweg 14, Merelbeke -l- G. De Meulemeester -e- 23u.

19

***Ninove.** Plantenstudie in de omgeving van het Berchembos -b- 9u. parking, grot van Poelk, Roosdaal -l- G. De Munter -e- 12u.

20

Brugge. Fietstocht langs de Milieufietsroute van AMINAL -b- 14u. Scheepsdalebrug, Sint-Pieters (Brugge) -l- G. Orbie -e- 18.30u.

***Midden-Kempen.** Natuureducatieve dagexcursie naar het Stamp-rooierbroek en Sint-Maartensheide -b- 8u. Markt, Balen -l- P. Verhoe-ven -e- 16u.

21

's Heerenbosch. Natuurfietsocht langs landelijke wegen -b- 9.30u. kerk, Buggenhout-Opdorp -l- S. Keppens en W. Van Ingelgem -e- 17u.

26

Antwerpen-Zuid. Fietstocht in de grensstreek met bezoek aan het natuurreservaat 'Het Panneweel' -b- 9u. kerk, Kieldrecht -l- F. Besseleers -e- 17u.

27

***Antwerpen-Centrum/Brechtse Heide.** Vlinderuitstap naar het Schietveld te Brasschaat -b- 8.30u. parking Aldi, afrit 3, E19 -l- R. Laps en H. Van Besauw -e- 12.30u.

***Netevallei.** Zomerbloeiërs in Averegten en plantentuin -b- 14u. parking, Averegten, Hallaar -l- R. Vertommen -e- 16u.

***s Heerenbosch.** Natuureducatieve wandeling in de Vlassenbroekse polder -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -l- G. Van Gucht -e- 12.30u.

's Heerenbosch. Tentoonstelling (kunst voor natuur): Peter Spitaels (pottenbakker/ceramiek) -b- 14u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -e- 18u.

***Zemst.** Natuureducatieve wandeling te Hofstade -b- 14u. parking, ontmoetingscentrum, Hofstade -l- L. Vavedin en M. Vermeulen.

***Zwalmvallei.** Natuureducatieve wandeling langs het Jan De Lichtepad -b- 14u. parking Egmontkasteel, Meerstraat, Zottegem -l- A. D'Haeseleer -e- 17u.

30

***Denderland/s' Heerenbosch.** Plantenstudie te Vlassenbroek -b- 18.30u. parking stedelijk kerkhof, Leo De Bethunelaan, Aalst, 19u. kerk, Vlassenbroek -l- P. Van Den Brempt, L. Annaerts en W. Tulle-neer -e- 22 u.

Voorkempen. Natuureducatieve plantentocht in het Driehoekbos te Schilde -b- 18.50u. parking, dienstencentrum, Schoolstraat, Schilde, 19u. brug over antitankkanaal, einde Goorstraat, Schilde -l- A. Ligtvoet -e- 21.30u.

AUGUSTUS

1

***Aalter.** Nachtvlinderexcursie in het Drongengoedbos -b- 22u. restaurant 'De Pilkim', Urselweg, Knesselare, 22.15u., ingang militair domein, Drongengoedweg, Knesselare -l- M. Van Opstaele.

's Heerenbosch. Vlassenbroek open -b- dagelijks doorlopend open van 1 tot 31 augustus. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -l- P. Meert (052/41 18 85).

's Heerenbosch. Vierde grote vakantiezoektocht in en rond Lippelobos -b- doorlopend van 1 tot 31 augustus. Horeca-zaken te Malderen-centrum en taverne 'De Wandeling' aan het Lippelobos -l- P. Van Geet (052/35 73 50).

Zoniën. Beheer- en studiekamp te Tervuren in het kader van het project 'Groene Kikker' (in samenwerking met JNM) -b- van 1 tot en met 3 augustus.

2

Halle. Beheerswerken in het reservaat de Berendries -b- 9u. ingang reservaat, Berendries, Halle -l- T. Brichau -e- 16u.

***Lier.** Plantenstudiedag te Berlaar -b- 8.30u. fietsenstalling, station, Lier, 9u. Sporthal, 't Stapveld, Steenweg op Herenthout, Berlaar -l- N. Van Aerschot -e- 17u.

***Schelde-Leie.** Studie van de insecten, spinnen en slakken in de Reytsmeersen te Welden -b- 14u. kerk, Welden -l- A. De Kimpe -e- 17u.

3

***Aalter.** Natuureducatieve wandeling in het Drongengoedbos -b- 9u. kruispunt Drongengoedweg en Westvoordestraat, Knesselare -l- E. Blondia.

***Antwerpen-Zuid.** Plantentocht op de terreinen van het Oud Station te Weelde en vogelobservatie in het Turnhouts Vennengebied -b- 8.30u. station Oude God, Morsel, 9.30u. parking oud station, Weelde -l- G. Loos en M. Smets -e- 17u.

***Fruitstreek.** Natuureducatieve vlinderwandeling in natuurreservaat Overbroek -b- 14u. parking, voetbalterrein, Gelinden -l- Y. Princen.

***Geraardsbergen.** Natuureducatieve wandeling met als thema vlinders -b- Denderoord, Hoge Buizemont 247, Geraardsbergen -l- G. Merlevede -e- 17.30u.

Klein-Brabant. Fietstocht naar Vlassenbroek (dagtocht) -b- 10u. kerk, Sint-Amands -l- H. Mees.

***Midden-Kempen.** Natuureducatieve wandeling in reservaat het Griesbroek -b- 14u. straalmolen, Hulsen -l- R. Convens

***Ninove.** Vlinders en insecten in de Wellemersse -b- 14.30u. info-bord Wellemersse, Rode Straat, Denderleeuw -l- E. De Tré -e- 17u.

***Noorderkempen.** Natuureducatieve wandeling op het groot Schiet-

veld met als thema vlinders -b- 14u. kerk, Wuustwezel-dorp -l- J. Pinseel.

***Noord-Limburg.** Natuureducatieve wandeling in de Wateringen -b- 10u. Wateringen, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- A. Van Otten.

***Rupelstreek.** Natuureducatieve wandeling in de Oude Nete-arm te Rumst -b- 14u. ingang reservaat, Schoolstraat, Rumst -l- F. Happaerts -e- 16.30u.

***Scheldeland.** Natuureducatieve wandeling met als thema planten en libellen -b- 13.30u. Markt, Wetteren -l- D. Stengée -e- 17.30u.

***Schelde-Leie.** De flora en watervogels langs de oude Leimeander te Grammene -b- 14u. kerk, Grammene -l- K. De Waele -e- 17u.

***s Heerenbosch.** Natuureducatieve wandeling in de Vlassenbroekse polder -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -l- G. Van Gucht -e- 12.30u.

's Heerenbosch. Tentoonstelling (kunst voor natuur): Herwig Van Holsbeek (olieverf/beelden) -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -e- 18u.

***Turnhout.** Natuureducatieve wandeling te Weelde-Station -b- 14u. oud station, Steenweg op Merksplas, Weelde -l- G. Loos -e- 17u.

4

***Noord-Limburg.** Natuureducatieve wandeling met als thema de Nachtzwaluw -b- 21u. café De Trapkes, Napoleonweg 80, Overpelt -l- A. Geuens -e- 23u.

5

***Meetjesland.** Plantendeterminatie langs wegbermen: bosjes in Waaistraat -b- 19u. sporthal, Eeklo -l- C. Bruggeman -e- 21.30u.

6

Brechtse Heide. Plantenstudie: determinatie van schermbloemigen -b- 19.30u. heemhuis Scilla, A. Van De Sandelaan, Schilde -l- H. Lembrechts en A. Ligtvoet -e- 22u.

7

Zwalmvallei. Determineren van macro-invertebraten met het oog op het bepalen van de Biotische Index -b- 20u. College O.L.V. van Deinsbeke, Ooststraat 44, Zottegem -l- P. Haustraete -e- 22u.

9

***Brugge.** Vlinders in het Drongengoed te Ursel -b- 14u. station, Brugge -l- R. Van Nieuwenhuysse -e- 19u.

Demervallei. Beheerswerken in reservaat Groot Asdonk-De Schans -b- 9u. Kiewithoeve, Gooi 12, Engsbergen (Tessenderlo) -l- F. Mangelschots -e- 12u.

***Gent.** Het Zwin: bosjes en duinen in de zomer -b- 7u. St.-Pietersplein, Gent -l- H. Evrard -e- 18u.

Halle. Beheerswerken in het reservaat de Berendries -b- 9u. ingang reservaat, Berendries, Halle -l- T. Brichau -e- 16u.

Merelbeke-Melle. Natuurbeheer in natuurgebied Jalna -b- 9 en 10 augustus -l- G. De Meulemeester (info: 09/230 46 46).

***Nationale Werkgroep Botanie.** Plantenstudiedag in Boekhoute -b- 9u. kerk, Boekhoute -l- W. Slabbaert -e- 17u.

Netevallei. Bio-barbecue -b- 16u. Hoeve, Linieweg 2, Houtvenne -l- C. Goyvaerts.

***Schelde-Leie.** Cursus vogeltrekten -b- 5.51u. Zijldegemkouter, Kruishoutem -l- A. Wandels -e- 21.53u.

***Schelde-Leie.** Nachtextcursie voor insecten en spinnen te Oudenaarde -b- 20.30u. Simon De Paepstraat 14, Oudenaarde -l- B. Goethals -e- 23.30u.

Westland. Beheerswerken in de Kleiputten van Ploegsteert -b- 13u. Steenbakkerij, Rue Tourquet 228 -l- J. Tahon -e- 18u.

***Zemst.** Natuureducatieve plantenwandeling rond de put van Weerde -b- 14u. parking Klein Veld, put, Weerde -l- E. Nobels en J. Peeters -e- 17u.

***Zwalmvallei.** Natuurmarathon: natuureducatieve vroegochtendwandeling -b- 6u. parking café 't Schuurken, Bostmolenstraat 1, Zottegem -l- A. D'Haeseleer en P. Rouckhout -e- 7.30u.

***Zwalmvallei.** Natuurmarathon: kennismaking met Belgisch ringwerk -b- 8u. en 11.30u. parking Mijnerkerspad, Slijpstraat, Zottegem -l- G. Eeckhout.

***Zwalmvallei.** Natuurmarathon: plantenstudie langs het Mijnerkerspad -b- 9u. café 't Schuurken, Bostmolenstraat 1, Zottegem -l- K. Verhoeyen -e- 11.30u.

***Zwalmvallei.** Natuurmarathon: insectenwandeling -b- 14u. 't Schuurke, Bostmolenstraat 1, Zottegem -l- F. De Waele -e- 17u.

***Zwalmvallei.** Natuurmarathon: zoogdierenwandeling -b- 20u. 't Schuurke, Bostmolenstraat 1, Zottegem -l- K. Van Den Berge -e- 22u.

***Zwalmvallei.** Natuurmarathon: nachtvlinderstudie -b- 22u. parking Mijnerkerspad, Slijpstraat, Zottegem -l- K. Verhoeyen en W. Verhaeghe -e- 24u.

10

***Antwerpen-Zuid.** Landschapswandeling Falaën -b- 7.30u. station Oude God, Mortsel -l- F. Merckx -e- 19.30u.

***Geraardsbergen.** Natuureducatieve vlinderwandeling in de Moenebroek -b- 14u. infobord reservaat, Moorhofstraat, Schendelbeke -l- C. D'Haeseleer -e- 17.30u.

Kievit. Fietstocht Zes Aarden -b- 13.30u. kerk, Beerse-centrum -l- D. Josten -e- 17u.

***Klein-Brabant.** Studietoetocht naar het Groot Schietveld (eigen wagens) -b- 8.45u. Staels-Borco, Bornem, 9u. Mc. Donalds, Puurs -l- J. Reyniers en K. Grolus.

***Mandelstreke.** Natuureducatieve wandeling in de Mandelhoek -b- 9.30u. Waterstraat, Ingelmunster -l- J. Stragier -e- 12u.

Mechelen. Ring- en werkweek in het Mechels Broek -b- 10 tot 17 augustus -l- S. Vansteenkiste (info: 016/65 02 27)

***Midden-Kempen.** Natuureducatieve libellentocht in de reservaten De Maat, Den Diel en De Wurft -b- 9u. sas 3, Mol -l- J. Sas -e- 16u.

***Ninove.** Zomerkruisen in en historiek van het Neigembos -b- 14.30u. kapel van Bevingen, Bevingenstraat, Neigem -l- L. De Smet -e- 17u.

***Oostende.** Studie van de vogeltrek bij de IJzermonding en boven zee -b- 14.30u. IJzermonding, Halve Maanstraat, Nieuwpoort -l- L. Dewulf -e- 17.30u.

***Schelde-Leie.** Natuureducatieve wandeling langs de oude Schelde-meanders te Elsegem -b- 14u. parking dancing Barbas, Kortrijkstraat, Elsegem (Wortegem-Petegem) -l- P. Cardon -e- 17u.

***s Heerenbosch.** Natuureducatieve wandeling in de Vlassenbroekse polder -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -l- G. Van Gucht -e- 12.30u.

's Heerenbosch. Tentoonstelling (kunst voor natuur): Herwig Van Holsbeek (olieverf/beelden) -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -e- 18u.

***Wulp.** Natuureducatieve wandeling in de Goorbossen -b- 9u. parking, E34-vijver, afrit 26, richting Retie -l- D. Van Der Veken -e- 12u.

15

***Lier.** Plantenstudie te Torgny -b- 15 tot 17 augustus -l- N. Van Aerschot (info: 015/22 25 73).

***Mandelstreke.** Natuurstudieis Vlieland -b- 16 tot 19 augustus -l- J. Jacques (info: 051/20 44 89).

***Ninove.** Natuurstudieis Ameland -b- 15 tot 21 augustus -l- W. Mertens (info: 054/32 51 71).

16

Westland. Beheerswerken in de Kleiputten van Ploegsteert -b- 13u. Steenbakkerij, Rue Tourquet 228 -l- J. Tahon -e- 18u.

17

***Antwerpen-Centrum.** Landschapswandeling in de omgeving van het Land van Saeftinge en Paal -b- 9u. Grote Tunnelplaats, Antwerpen -l- R. Huysmans -e- 7u.

***Antwerpen-Zuid.** Plantendeterminatie in lokaal De IJsvogel op Fort 7 -b- 9u. Fort 7, Legerstraat 40, Wilrijk -l- H. De Ceulaer -e- 12u.

Netevallei. Fietstocht in de Zuiderkempen -b- 14u. Wielewaallokaal, Leopoldlei, Hallaar -l- C. Goyvaerts.

***Noord-Limburg.** Ornithologisch ringwerk -b- 9.30u. Veewey, Kerkhoven -l- A. Geuens -e- 12.30u.

***Scheldeland.** Determinatie en observatie van roofvogels -b- 7.30u. Markt, Wetteren -l- A. Blondeel -e- 19u.

***s Heerenbosch.** Natuureducatieve wandeling in de Vlassenbroekse polder -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -l- G. Van Gucht -e- 12.30u.

's Heerenbosch. Tentoonstelling (kunst voor natuur): Herwig Van Holsbeek (olieverf/beelden) -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -e- 18u.

***Zwalmlvallei.** Natuureducatieve libellentocht -b- 14u. Markt, Zottegem -l- F. De Waele -e- 18u.

22

***Vaartland.** Studiereis naar Flevoland-Oostvaardersplassen -b- 22 tot 24 augustus -l- D. Tierens (03/886 90 72).

23

***Nationale Werkgroep Botanie.** Plantenstudiedag in Lanklaar -b- 9u. kerk, Lanklaar -l- C. De Caluwé -e- 17u.

***Ninove.** Plantenstudie in de Keelman en de directe omgeving -b- 9u. huwelijkslijsten De Pelsmaeker, Expressweg Aalst-Ninove -l- G. De Munter -e- 12u.

***Schelde-Leie.** Cursus vogeltrektellen -b- 6.14u. Zijldegemkouter, Kruishoutem -l- A. Wandels -e- 21.25u.

***Schelde-Leie.** Kennismaking met het vogelringwerk -b- 16.30u. Scheldebrug, Berchem (Kluisbergen) -l- N. Desmet en D. Packet -e- 19.30u.

Westland. Beheerswerken in de Kleiputten van Ploegsteert -b- 13u. Steenbakkerij, Rue Tourquet 228 -l- J. Tahon -e- 18u.

***Westland.** Nachtvlinderinventarisatie in de Galgebossen -b- 21u. station, Ieper -l- Erik Vanhee -e- 23u.

24

***Antwerpen-Zuid.** De uiterwaarden van de Grens-Maas -b- 8u. station Oude God, Mortsel -l- K. Van Looy -e- 18.30u.

***Denderland/s'Heerenbosch.** Plantenstudie in Vlassenbroek -b- 8.15u. parking stedelijk kerkhof, L. De Bethunelaan, Aalst, 8.45u. kerk, Vlassenbroek -l- P. Vandenbrempt, L. Annaerts en W. Tulleneer -e- 12u.

***Gent.** Trekvogels over Paulinaschor en Braakmangebied -b- 7.30u. St.-Pietersplein, Gent -l- D. Danhieux -e- 18u.

***Lier.** Landschapswandeling in Krabbelshof -b- 13.45u. kerk, Pulle -l- Y. Peeters -e- 17u.

Midden-Kempen. Fiets je een fiets rijker -b- 13.30u. Ecocentrum De Goren, Mol -l- J. Sas -e- 17u.

***Ninove.** Landschapswandeling te Haaltert-Denderhoutem -b- 14.30u. kerk, Denderhoutem -l- A. Neuckermans -e- 17u.

Noordkempen. Fietstocht -b- 8u. kerk, Essen-centrum -l- H. Lieckens -e- 18u.

***Noord-Limburg.** Ornithologisch ringwerk -b- 9.30u. Veewey, Kerkhoven -l- A. Geuens -e- 12.30u.

***Rupelstreke.** Eco-flora te Rosières -b- parking Delhaize (A12), Reet -l- E. De Keersmaecker -e- 16u.

***Scheldeland.** Insectendeterminatie -b- 14u. restaurant 'De Noteloze Notelaer', Warandestraat, Wetteren -l- F. Moerman -e- 17u.

***Schelde-Leie.** Natuureducatieve wandeling te Nukerke -b- 14u. kerk, Nukerke -l- E. Saveyn -e- 17u.

***s Heerenbosch.** Natuureducatieve wandeling in de Vlassenbroekse polder -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -l- G. Van Gucht -e- 12.30u.

's Heerenbosch. Tentoonstelling (kunst voor natuur): Herwig Van Holsbeek (olieverf/beelden) -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -e- 18u.

***Turnhout.** Natuureducatieve wandeling aan het Zwart Water -b- 14u. hoek Bremstraat en Stw. op Baarle Hertog, Turnhout -l- M. Smets -e- 17u.

***Westland.** Dagvlinderinventarisatie in de Galgebossen -b- 14u. station, Ieper -l- R. Claeys -e- 19u.

***Zemst.** Natuureducatieve vlinderwandeling -b- 14u. kerk, Weerde -l- J. Kiebooms -e- 17u.

Zwalmlvallei. Wandel- en fietszoektocht naar de reservaten van Brakel -l- M. Henau en R. D'Homme.

28

***Gent.** Diverse aspecten van nazomerflora -b- 18.30u. voormalig station Destelbergen, A. Braeckmanlaan, St.-Amandsberg -l- H. Notebaert -e- 21.30u.

29

***Midden-Kempen.** Vleermuizen en nachtvinders in het Griesbroek te Olmen -b- 19u. Straalmolen, Hulsen -l- R. Convens -e- 22.30u.

***Ninove.** Zoogdieren (theoretische uiteenzetting en praktijk in het Neigembos) -b- 20u. buurthuis, bij de kerk, Lieferingen -l- F. Bonne -e- 23.30u.

Schelde-Leie. Avondlijke fietstocht langs de Schelde van Oudenaarde naar Anzegem -b- 18.30u. kerk, Pamele (Oudenaarde) -l- P. Cardon -e- 21.30u.

30

Geraardsbergen. Pensenkermis ten voordele van de eigen werking en de reservaten -b- 18u. koetsenhuis, abdij, Geraardsbergen -l- K. Steenhoudt.

***Lier.** Plantenstudie in de Vlassenbroekse polder -b- 8u. fietsenstalling, station, Lier, 9u. kerk, Baasrode -l- N. Van Aerschot -e- 16.30u.

***Lier.** Natuureducatieve wandeling in de Maydoncken te Nijlen -b- 14u. Maydoncken, Boshoeck 50, Nijlen -l- Y. Peeters -e- 17u.

Lier. Barbecue -b- 17u. Maydoncken, Boshoeck 50, Nijlen

Noord-Limburg. Evaluatie beheerswerken -b- 9u. Veewey, Eksel -l- A. Geuens -e- 12u.

***Voorkempen.** Kennismaking met de meest algemene waterjuffers en libellen -b- 13.45u. brug 8 over het kanaal op de baan Oostmalle-Rijkevorsel, 14u. Bonte Klepper -l- T. Verschraegen -e- 17u.

Westland. Beheerswerken in de Kleiputten van Ploegsteert -b- 13u. Steenbakkerij, Rue Tourquet 228 -l- J. Tahon -e- 18u.

***Westland.** Vleermuizendeterminatie rond de vestingen en het jeugdstadion te Ieper -b- 21u. jeugdstadion, Leopold III-laan, Ieper -l- J. Carpentier -e- 24u.

31

***Antwerpen-Centrum.** Studie van vogels in Zeeland -b- 9u. grens, Putte -l- K. Labens -e- 17u.

***Antwerpen-Zuid.** Vogels in het Markiezaat en langs de Philipsdam -b- 8u. station Oude God, Mortsel -l- L. Van Schoor -e- 18.30u.

***Noord-Limburg.** Ornithologisch ringwerk -b- 9.30u. Veewey, Kerkhoven -l- A. Geuens -e- 12.30u.

***Schelde-Leie.** Observatie van libellen en slakken in de Snippenwei te Heurne -b- 14u. kerk, Heurne -l- A. De Kimpe -e- 17u.

***'s Heerenbosch.** Natuureducatieve wandeling in de Vlassenbroekse polder -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -l- G. Van Gucht -e- 12.30u.

***'s Heerenbosch.** Tentoonstelling (kunst voor natuur): Herwig Van Holsbeek (olieverf/beelden) -b- 9.30u. Galerij Salix, Kerkplein, Vlassenbroek -e- 18u.

***Turnhout.** Natuureducatieve wandeling naar de Domborgheide -b- 14u. einde ring (Stw. op Baarle Hertog), Turnhout -l- R. De Prins -e- 17u.

***Westkust.** Flora en fauna van de IJzermonding -b- 14u. Albert I-monument, Nieuwpoort -l- L. Dewulf -e- 17.30u.

***Westland.** Barbecue -b- 11u. Jeugdstadion, Leopold III-Laan, Ieper -l- L. Jacques.

***Zwalmvallei.** Bezoek aan het natuureducatief centrum 'De Watersnip' te Koersel en de Vallei van de Zwarte Beek -b- 9u. De Watersnip, Koersel -l- D. Madelein -e- 17u.

CURSUSAANBOD

Het cursusaanbod wordt georganiseerd door NME De Wielewaal en staat onder begeleiding van cursusleiders van NME De Wielewaal.

INSECTEN

1 augustus-10 augustus

Ninove en Geraardsbergen

Cursus vlinders.

1 en 8 augustus: 20-22.30u.: theoretische uiteenzettingen, aan de hand van dia's, over determinatie en ecologie van vlinders (NEMEC, Hoogstraat 2, Grimminge/Geraardsbergen).

3 augustus: 14-17.30u.: op zoek naar vlinders in de Moenebroek (informatie reservaat, Moorhofstraat, Schendelbeke).

10 augustus: 14-17.30u.: op zoek naar vlinders in de Rietbeemd (Denderoord, Hoge Buizemont 247, Geraardsbergen).

Begeleiding: J. Mertens en C. D'Haeseleer (info: 014/41 22 52).

PADDESTOELEN

24 augustus-27 augustus

Mechelen

Initiatiecursus paddestoelen.

24 augustus: 20-23u.: theoretische uiteenzetting over paddestoelen aan de hand van dia's (lokaal De Dijle, Ontvoeringsplein 2, Mechelen).
27 augustus: 9-13u.: op zoek naar paddestoelen in het Mechelse (station, Stationstraat, Mechelen).

Begeleiding: D. Van De Put (info: 015/41 12 78).

PLANTEN

5 juli-2 augustus

Schelde-Leie

Plantencursus: flora van opgespoten terreinen.

5 juli: 14-17u.: opgespoten terreinen aan de Donkvijver (Walburgakerk, Oudenaarde).

2 augustus: 14-17u.: oude opgespoten terreinen van de Reytmeersen (kerk, Welden).

Begeleiding: K. De Waele (info: 09/386 45 60).

8 juli-17 juli

Gent

Plantencursus: vergelijkende studie van zomerflora

8 juli: 18.30-22u.: zomerflora in Gentbrugse Meersen (kerk, Gentbrugge-centrum).

17 juli: 18.30-22u.: zomerflora in bosgebied de Vurtzak (parking kliniek Caritas, Heidestraat, Merelbeke).

Begeleiding: G. Delaruelle (info: 09/226 14 25).

20 juli-24 augustus

Zwalmvallei

Plantencursus: vergelijkende plantenstudie.

20 juli: 9-12.30u.: plantenstudie te Roborst (kerk, Roborst).

24 augustus: 9-12.30u.: plantenstudie te Dikkelvenne (kerk, Dikkelvenne)

Begeleiding: K. Verhoeyen (info: 09/362 50 38)

29 juli-19 augustus

Gent

Plantencursus: Studie van de composieten in de stadsrand.

29 juli: 18.30-22u.: kruispunt Vier Lindekens op N9, Evergem.

19 augustus: 18.30-22u.: parking GB, weg Gent-Kortrijk.

Begeleiding: W. Sierens (info: 09/226 14 25).

30 augustus-13 september

Schelde-Leie

Plantencursus: flora van heiderestantjes in de Leievallei.

30 augustus: 14-17u.: wegbermen met heiderestantjes bij de Biersdonkhoeve (parking Texacostation, hoek Gaversesteenweg en Boomstraat te Deinze).

13 september: 14-17u.: wegbermen in de omgeving van de E17 (kerk, Nazareth).

Begeleiding: K. De Waele (info: 09/386 45 60).

! TIERRA !

VZW

NATUURREIZEN 1997

Vraag het uitgebreide programma:

Tierra vzw, Heidebergstraat 227, 3010 Leuven, Tell/fax 016/25 56 16

i.s.m. Clemens' Reiswinkel, Hasselt, Lic. A 1699

Dagtochten en weekends:

Vlinders in de Ardennen; hertenbrons op de Hoge Veluwe; heidewandeling op De Groote Peel; Kraanvogels aan Lac du Der; herfst aan de Semois...

Indonesië:

1-22 augustus: trekking Irian Jaya. Nationale Wielewaal-reis. 125.000 F (J.-P. Debusschere, Luc Van Gompel)

Het groene hart van Limburg:

2-6 augustus: fiets- en wandeltochten door de natuurgebieden van Midden-Limburg. 6.750 F (Ignace Ledegen)

Vlaanderen Natuur-fietsroute:

9-16 augustus: fietstocht langs natuurreservaten van Oost- en West-Vlaanderen. 13.850 F.

Met bolle zeilen over de Waddenzee:

24-29 augustus: zeiltocht op de Waddenzee met fietstochten en wandelingen op de eilanden. 14.950 F (René Matthijs)

Falsterbo:

6-13 september: observatie van de vogeltrek vanop het meest zuidelijke punt van Zweden. 20.750 F (René Matthijs)

FORUM NATUUR EN LANDBOUW

Op initiatief van Minister van leefmilieu Theo Kelchtermans is een overlegorgaan opgericht met natuurverenigingen en landbouworganisaties. De Wielewaal heeft het protocol mee ondertekend. Daarin staat dat de vier organisaties (Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat, Natuurrezervaten en De Wielewaal) samen met de Minister van Leefmilieu zullen trachten door overleg de knelpunten in de relatie tussen natuur en landbouw weg te nemen. In principe is alles bespreekbaar en na één jaar volgt er een evaluatie. Er zijn nog geen inhoudelijke afspraken gemaakt. Hoe dan ook kan er geen twijfel over bestaan dat het overleg het natuurbeleid niet mag afzwakken of de uitvoering ervan vertragen. Verder hebben we geëist dat de bestaande adviesorganen zoals de MINA-raad en de Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek hun volledige bevoegdheid behouden.

Jos Gysels, beleidsmedewerker De Wielewaal

UIT HET VERSLAG VAN DE RAAD VAN BEHEER VAN 21 DECEMBER 1996

- In opvolging van Marc Florus wordt Jos Gysels aangesteld als beleidsmedewerker van De Wielewaal. Jos was verantwoordelijk voor de beleidsdomeinen natuur, milieu, landbouw en ruimtelijke ordening op de studiedienst van de SP.

- In opdracht van het Vlaams Gewest voeren we een informatie en beschermingsproject voor weidevogels uit in het noorden van de provincie Antwerpen. Het project behelst een inventarisatie van het bestaande educatieve materiaal en wil landbouwers informeren over weidevogels en hun bescherming via nestbeschermers, aangepaste bedrijfsvoering en beheersovereenkomsten. Tom Verschraegen wordt voor deze opdracht aangesteld.

- We betalen de secretariaatskosten van het Belgisch Avifaunistisch Homologatie Comité.

- We ontvangen een deel van een legaat van mevr. Maria Wouters.

UIT HET VERSLAG VAN DE RAAD VAN BEHEER VAN 8 FEBRUARI 1997

- Twee PWA's knappen enkele nieuwe burelen op in het Wielewaalhuis.

- De Wielewaal wordt opnieuw voor 5 jaar erkend door het Vlaams Gewest als Gewestelijke natuurvereniging.

- De prijs van het lidmaatschap blijft voor iedereen 600 F. Men ontvangt het tijdschrift Oriolus enkel op aanvraag.

- De eigenaar van een weekendgrond nabij ons reservaat De Dommelvallei werd veroordeeld voor bouwovertreedingen. Ze

krijgen een jaar de tijd om alles in zijn oorspronkelijke staat te herstellen. Indien dit niet gebeurt, kan De Wielewaal 5000 F dwangsom per dag eisen.

- In eerste aanleg won onze vereniging een proces inzake inbreuken op de jachtwetgeving te Bornem. In hoger beroep werden de straffen en onze schadevergoeding opgeheven.

UIT HET VERSLAG VAN DE RAAD VAN BEHEER VAN 1 MAART 1997

- Het Wielewaalhuis wordt beveiligd met een alarminstallatie.

- De bibliotheek wordt uitgebreid. Er wordt een boekenkast aangekocht. Gie Luyts zal de boeken systematisch ordenen en de inventaris invoeren in de computer.

- Vanaf 1997 moet elk reservatenfonds apart op jaarbasis 10% eigen inbreng realiseren.

- Individuele aankopen kunnen maar voor 100% gesubsidieerd worden.

- De beheerraad wil een degelijke verzekering afsluiten voor de natuurbeheersvrijwilligers.

UIT HET VERSLAG VAN DE RAAD VAN BEHEER VAN 12 APRIL 1997

- De Prijs H. Franckx wordt dit jaar gewonnen door afdeling Lier voor haar globale werking. Aan het winnen van deze prijs is de som van 25.000 F verbonden.

- De Wielewaal participeert in de oprichting van de cvba Gageleer. Deze coöperatieve vennootschap zal zich vooral bezighouden met de verkoop van een streekbier gekruid met Gagel. De opbrengst gaat naar het Kempens Reservatenfonds. De aandelen van De Wielewaal worden na uiterlijk 5 jaar overgekocht door de andere aandeelhouders. Dirk Geysels wordt (onbezoldigd) zaakvoerder.

- De Wielewaal is voorstander van een moratorium op ruilverkavelingen in afwachting van de afbakening van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN).

UIT HET VERSLAG VAN DE RAAD VAN BEHEER VAN 3 MEI 1997

- De opbrengst 1996 van het Krekelsparen bedraagt 600.000 F. Dit bedrag wordt via de verschillende reservatenfonds integraal besteed aan het verwerven van natuurrezervaten.

Luc Meul

WEEKJE AMELAND

Wielewaalafdeling Ninove organiseert van vrijdag 15 augustus tot donderdag 21 augustus een meerdaagse uitstap naar Ameland. Kernwoorden: gezellige groepssfeer, landschapen, planten van kustbiotopen, trek van waadvogels. Kostprijs: 7000 F. Inbegrepen: vol pension logement in logeerboerderij, overzetboot, excursies staatsbosbeheer, huur fietsen, boottocht robbenbank,... Voor meer inschrijvingen of inlichtingen, contacteer Wouter Mertens 054/32 51 71.

ACHTSTE PROVINCIALE NATUURKWIJ VAN WIELEWAALAFDELING LIER

Na het overgrote succes van de 7 vorige edities richt Wielewaal Regio Lier op zaterdag 18 oktober 1997 haar achtste Provinciale Natuurkwi in ten voordele van haar reservatenfonds. Aankopen van reservaten moet immers gefinancierd worden.

Aangezien wij dit jaar ons 50-jarig bestaan vieren zal de kwi dan ook een feestelijk en aangepast tintje krijgen.

Deze leerrijke kwis, die in een aangename sfeer wordt opgebouwd, staat open voor ploegen tot max. 5 personen en bevat vragen over allerlei mogelijke disciplines van de natuur: vogels, insecten, planten, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, milieu, reservaten...

Indien u hieraan wil deelnemen, hadden wij graag uw inschrijving ontvangen voor 01/10/97. Dit kan gebeuren door het storten van 500 F/ploeg op rekeningnummer 000-0606834-02. Iedere deelnemer krijgt een 'speciaal' aandenken! Onze achtste feestelijke provinciale natuurkwis vangt aan om 19.30 uur stipt in de polyvalente zaal van het St. Gummaruscollege (Kan. Davidlaan 4 te Lier). Bewegwijzering en parking wordt voorzien.

Voor alle verdere inlichtingen: Marc Vermeylen, tel. 03/481 94 79.

ZOMERWEEKEND IN DE LIEREMAN TE OUD-TURNHOUT

Wanneer: 14, 15, 16 en 17 augustus

Wielewaalafdeling de Wulp organiseert samen met JNM Taxandria een weekend in het Landschapspark de Liereman. Een goede gelegenheid om samen met de jeugdbonders kennis te maken met natuurbeheer, natuurstudie en natuurbeleving.

Speciaal ingericht voor gezinnen met en zonder kinderen, alleenstaanden, jongeren en ouderen.

We overnachten aan de scoutslokalen aan de Lage Mierdse weg in eigen tenten of caravan. Indien U niet over een tent beschikt wordt voor slaapgelegenheid gezorgd.

De scoutslokalen worden voor gemeenschappelijke activiteiten gebruikt zoals koken, eten en avondactiviteiten. Er zijn toiletten maar geen douchen. Bijdrage in de onkosten 450 F overschrijven op rekeningnummer van De Wulp: 230-0524745-92. Inschrijvingen en inlichtingen bij Ward Machiels, Schuurhoven 154, 2360 Oud-Turnhout, tel. 014/42 77 33.

Programma (wijzigingen mogelijk)

• 14 augustus:

vanaf 14u aankomst op de kampplaats en opstellen van de tenten, 18u avondeten, 20u avondactiviteit.

• 15 augustus:

7u30 ontbijt, 9u wandeling door de Liereman, 12u eten, 14u beheerswerken en natuurexploratietoetocht voor kinderen van 5 tot 12u, 18u avondeten, 20u avondactiviteit

• 16 augustus:

7u30 ontbijt, 9u beheerswerken; knutselen met natuur voor de kinderen, 12u eten aan de stal in het Hoge Mierdse Hei-reservaat; 17u avondeten, 19u avondwandeling, 21u kampvuur

• 17 augustus:

dauwtrip naar de Rechte heide plus ontbijt in het informatiecentrum, 12 uur eten, 17 uur einde.

DE KERSVERSE WIELEWAALAFDELING DUBBELLOOF (WESTERLO) WERKT MEE AAN DE KASTEELFEESTEN WESTERLO: 4 TOT 6 JULI 1997

Plaats: Kasteel Prins de Merode, Westerlo

Programma:

• Vrijdag 4 juli:

20u00: Openluchtconcert Walter Boeykens en orkest voor het kasteel gevolgd door een overweldigend vuurwerk. Kaarten: 500 F voorverkoop, 650 F aan kassa. Tribune: 1000 F. Organisatie: Westerlo Classic, info 014/41 11 18.

• Zaterdag 5 en zondag 6 juli:

- bezoek aan de prachtige antieke interieurs van het Kasteel de Merode, en het park

- prachtige bloemen- en plantendecoratie binnen en buiten het kasteel, verzorgd door de Koninklijke Tuin- en Landbouwmatschappij van Antwerpen
- Groen- en lifestylebeurs in het kasteelpark
- Doorlopend allerlei attracties en animatie in het hele domein;
- Speciale attracties voor kinderen;
- Op verschillende plaatsen restaurant en drankgelegenheid.

Openingsuren kasteel: zaterdag 13-19 uur, zondag 10-19 uur

Openingsuren Groen- en Lifestylebeurs: zaterdag 13-20 uur, zondag 10-20 uur

Toegangsprijs kasteel + beurs + park: 200 F, kinderen tot 12 jaar gratis. Organisatie: Feestcomité Westerlo i.s.m. Gil Claes Producties, info 014/26 48 41

VIERDE GROTE VAKANTIEZOEKTOCHT VAN WIELEWAALAFDELING 'SHEERENBOSCH. NATUUR OP DE GRENS: LIPPELOBOS

Net als verschillende andere Vlaamse gemeenten (Tremelo, Kallo, Eeklo, Lillo, Tongerlo...) eindigt Lippelo op "Lo". Lo komt van lover wat gebladerte betekent. Deze naam leert ons dus dat het hier lang geleden bos moet geweest zijn. Wanneer we op oude kaarten kijken, dan stellen we echter vast dat de regio, waar we nu Lippelobos kennen, niet altijd als bos ingekleurd staat. Getuigen hiervan zijn straatnamen als "Kruisheide" en "Breutheide".

Het bos dat we nu kennen is historisch gegroeid rond het kasteeldomein "Hof te Melis". De toenmalige parkstructuur met majestueuze beukendreven en streekvreemde rododendrons zijn nog duidelijk te herkennen. Een ijskelder, welke nu dienst doet als vleermuisverblijf is vlakbij.

Het aaneengesloten stuk bos is een zestigtal ha. groot. Op 5 ha na (eigendom van de Vlaamse Gemeenschap) is dit privaat bezit. Recreatie kan alleen op de voorziene paden. Gelukkig is, dankzij medewerkers van onze Wielewaalvereniging, het landschap rond het bos beschermd, zodat de verschillende privé eigenaars niet zomaar de bestemming van dit bos kunnen wijzigen. Op verschillende plaatsen vinden we kleine waterpartijen, welke lang geleden ontstaan zijn doordat de mens hier klei kwam delven. Dit om de zandige akkers in de buurt mee te verrijken en om steen te bakken.

Buiten de algemeen voorkomende zangvogels kent Lippelobos jaarlijks broedgevallen van Nachtegaal, Wielewaal, Bosuil, Ransuil en Steenuil. De Groene specht is er een veel geziene gast.

Voor het bewonderen van paddestoelen in de herfst is dit bos een waar mekka. Géén enkel bos in de wijde regio kent zoveel soorten. Het gemengde loofbos heeft een goed ontwikkelde voorjaarsflora, Veelbloemige salomonszegel, Speenkruid, Muskuskruid en Dalkruid, zijn massaal aanwezig. Bosanemoon, Gele dovenetel, Witte klaverzuring en Lelietje van dalen zijn niet zeldzaam. Eénbes en Grote keverorchis vinden we sporadisch.

Redenen te over om hier eens met de fiets of te voet op verkenning te gaan. De afdeling 'sHeerenbosch nodigt u dan ook uit om gedurende de maanden juli en augustus deel te nemen aan haar 4de grote vakantienatuurzoektocht waarvan het traject (8,1 km) in dit gebied ligt. De vragen zijn zo opgesteld dat we geen heuse natuurfreaks of biologen hoeven te zijn om deze zoektocht tot een goed einde te brengen. Inschrijven kan alle dagen van juli en augustus in de horeca-zaken van Malderen-centrum en in taverne "De Wandeling" in Lippelobos. Waardevolle prijzen, waaronder een fiets naar keuze (D of H) te winnen. Onder de minder gelukkige deelnemers worden 2 fietsen naar keuze en verschillende boekenpakketten verloot, zodat deelnemen bijna zo belangrijk wordt als winnen.

Info: Paul van Geet, 052/35 73 50.

Nog tot eind september kan je bij onze zusterafdeling van Klein Brabant terecht voor hun fietszoektocht. Meer gegevens vind je op de achterkant van vorige Wielewaaluitgave (mei). Info: Paul Segers, 03/899 13 90.

EEN NIEUW INITIATIEF VAN WIELEWAALAFDELING NETE EN AA: STREEPLIJST VOOR DE VOGELS WAARGENOMEN IN HET WEST-PALAEARCTISCH GEBIED.

Met aanduiding van de in België waargenomen soorten. Deze lijst, gemaakt door de vogelwerkgroep van Wielewaal-afdeling Nete en Aa, geeft een overzicht van al de soorten vogels waargenomen in het W.P. gebied en is bijgewerkt tot november 1996. Met grijsintint werden de soorten, die in België werden waargenomen, aangeduid.

X. SOORTENLIJST WAARGENOMEN IN HET WEST-PALEARCTISCH GEBIED

ATROSSEN / FUTEN / DUKERS / STRUISVOGELS	W	P	B	E	SOORTEN WAARGENOMEN IN HET WEST-PALEARCTISCH GEBIED		
					STRUISVOGEL	STRUTHIO CAMELUS	OSTRICH
					ROODKEELDUIKER	GAVIA STELLATA	RED-THROATED DIVER
					PARELDUIKER	GAVIA ARCTICA	BLACK-THROATED DIVER
					IJSDUIKER	GAVIA IMMER	GREAT NORTHERN DIVER
					GEELNAVELDUIKER	GAVIA ADAMSH	WHITE-BILLED DIVER
					DIKBEKFUUT	PODILYMBUS PODICEPS	PIED-BILLED GREBE
					DODAARS	TACHYBAPTUS RUFICOLLIS	LITTLE GREBE
					FUUT	PODICEPS CRISTATUS	GREAT CRESTED GREBE
					ROODHALSFUUT	PODICEPS GRISEIGENA	RED-NECKED GREBE
					KUIFDUIKER	PODICEPS AURITUS	SLAVOMAN GREBE
					GEOORDE FUUT	PODICEPS NIGRICOLLIS	BLACK-NECKED GREBE
					WENKBRAUWALBATROS	DIOMEDEA MELANOPHRIS	BLACK-BROWED ALBATROSS
					GEELNEUSALBATROS	DIOMEDEA CHLORORHYNCHOS	YELLOW-NOSED ALBATROSS
					WITKAPALBATROS	DIOMEDEA CAUTA	SHY ALBATROSS
					GROTE ALBATROS	DIOMEDEA EXULANS	WANDERING ALBATROSS
					ZUIDEL. REUZENSTORMV.	MACRONECTES GIGANTEUS	SOUTHERN GIANT PETREL
					NOORDSE STORMVOGEL	FULMARIUS GLACIALIS	FULMAR

De brochure, die hoofdzakelijk bestaat uit de streeplijst, is ook voorzien van een kaart van het W.P. gebied en bevat tevens beknopte informatie over vogelgeografie en vogeltopografie, de Europese vogellijnen en een overzicht van de meeste W.P. homologatiecomités.

Het eindigt met een register teneinde op een gemakkelijke wijze de gezochte soorten terug te kunnen vinden.

De brochure telt 32 bladzijden, is uitgegeven in A4 formaat en steekt in een stevige kaft.

Hoe bestellen?

De brochure kan gekocht worden tijdens de activiteiten van onze Wielewaalafdeling Nete en Aa.

Via bestelling bij Norbert Willaert, Kievitlaan 13, 2290 Vorse-laar, tel. 014/50 11 66, fax 014/23 23 19, E-Mail: norbert.willaert@skynet.be

Prijs: 100 F plus verzendingskosten (35 F). Deze som gaat integraal naar het reservatenfonds van Wielewaalafdeling Nete en Aa.

AFDELING RUPELSTREEK SLAAT ANDERMAAL TOE

De Wielewaalwerkgroep Rumst, Reet, Terhagen heeft zich de laatste maanden te pletter gewerkt voor de aanleg van een natuurleerpad te Rumst. Door deze werkgroep van Afdeling Rupelstreek werden wegaanduidingen geplaatst en bruggetjes en afdammingen aangelegd. De ronduit prachtige informatieve borden vestigen de aandacht op het natuurgebeuren. Niet minder dan twaalf borden werden geplaatst met toelichting over zeer uiteenlopende onderwerpen: over de Torenvalk, over de gelaagdheid in het loofbos, over de knotwilg. Het bord

nabij een huiszwaluwenkolonie wordt ongetwijfeld één van de trekpleisters.

Puik werk!

Bij de opening van het natuurleerpad waren er naast de burgemeester en de schepenen van Rumst ruim 200 belangstellenden. Aan een infostand kregen de bezoekers alle mogelijke inlichtingen over de werking van de Wielewaal.

De Wielewaal Afdeling Rupelstreek wenst hierbij de Vrije School van Rumst te danken voor haar daadwerkelijke inzet en de Milieuraad van Rumst voor haar financiële steun.

HARBALORIFA! NIEUWE WIELEWAALAFDELING ZONIEN

Was Hertog Jan I van Brabant erbij geweest op deze heerlijke meivond, dan zou hij ongetwijfeld zijn 'harbalarifa' meermaals door het Zoniënwoud hebben laten weerklinken. Maar ja, Jan leefde in de 13e eeuw en was dus gewettigd afwezig.

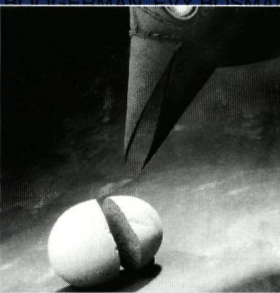
Ruim 30 aanwezigen bij de oprichting van Afdeling Zoniën. De doelstellingen van De Wielewaal, natuurvereniging vzw, en de komende activiteiten van de nieuwe afdeling werden voorgesteld. Er was een voordracht over amfibieën, drinkpoelen en overzetacties. Ook een schepen van Tervuren en van Hoeilaart en de milieuverantwoordelijke van Overijse namen het woord.

Voor de aanwezigen was er een informatiestand over De Wielewaal.

Wij wensen de nieuwe afdeling en haar voorzitter Rony Van Caenenberg een succesvolle werking.

WANDELTENTOONSTELLING BEELDENDEN KUNST 21 JUNI - 31 AUG. 1997

VLASSEN BROEK

O P E N

met de steun van Lions Dendermonde

VLASSEN BROEK OPEN

Vlassenbroek Open is een wandeltentoonstelling beeldende kunst, gratis toegankelijk van 21 juni tot 31 augustus 1997. Méér dan 30 kunstwerken worden tentoongesteld langsheen de Scheldedijk en in het kunstenaarsdorpje. Een bezoek aan de tentoonstelling kan gecombineerd worden met een natuurwandeling in de Vlassenbroekse Polder.

Vlassenbroek is te bereiken vanaf de provinciale baan Dendermonde-Willebroek ter hoogte van Baasrode (op ongeveer 4 km afstand van Dendermonde).

Plannetje wandeltentoonstelling gratis te verkrijgen in de Vlassenbroekse tavernes.

Info tentoonstelling of interesse in de aankoop van een werk: 052/33 61 19, 41 18 85, 33 44 56, 42 47 82.

Organisatie: Werkgroep Salix van Wielewaal v.z.w., afdeling 'sHeerenbosch, Zittingsweg 2, 9255 Buggenhout. Opbrengst ten voordele van aankoop natuurgebied in de Vlassenbroekse regio.

TE KOOP

Alles voor Nikon. Nikon Nikkor P auto 1:5.6, 600 mm: 35.000 F. Nikon tussenring PK3 (als nieuw): 1.500 F. Sigma AF APO 400mm F5.6: 18.000 F. Sigma AF 1,4x Teleconverter 6.500 F. Sigma AF APO Macro 70-210 mm F3.5-4.5: 10.000 F. Sigma AF 24mm F2.8: 7.000 F. Teleskoop Kowa TS-601 MC (als nieuw) met zoom-oculair 20-60x met statief: 16.000 F. Alles in zeer goede staat. Yves Adams: 056/60 22 77

De Wielewaal, natuurvereniging vzw, zoekt

EEN BOEKHOUDER M/V

voor een halfzijdse interim-opdracht vanaf 1 september.

Vereisten: diploma hoger secundair onderwijs boekhouden-informatica of handel-administratie. Een grondige kennis van Cubic is een absolute voorwaarde.

Kandidaten sturen hun sollicitatiebrief met c.v. vóór 9 augustus naar L. Meul, De Blokken 7 te 2360 Oud-Turnhout. Inlichtingen: 014/45 35 42 (na 18u)

Goed om te weten

1000 DAGEN VOOR HET JAAR 2000: LANCERING VAN DE CAMPAGNE "WWF 2000 VOOR EEN LEVENDE PLANEET"

Op 5 april 11. waren we nog maar 1000 dagen verwijderd van het jaar 2000. Het Wereld Natuur Fonds (WWF) kondigde

de dag vanuit het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen de lancering aan van een wereldwijde natuurbehouds- en sensibilisatiecampagne om het leven op aarde te redden. Bij die gelegenheid werd door WWF een klok, die aftelt tot het jaar 2000, in werking gezet en zijn prioriteiten voor het einde van deze eeuw voorgesteld. Iedereen, zowel overheden, ondernemingen als individuen kunnen zich aansluiten bij deze beweging en een "Geschenk aan de Aarde" geven. Deze 1000 dagen moeten voor WWF een totale ommekeer betekenen in zijn strijd voor het behoud van de biodiversiteit.

De 3 grote doelstellingen van de campagne zijn:

1) **de bescherming van de Global 200, ecoregio's die van cruciaal belang zijn als we de biodiversiteit op aarde willen vrijwaren.** De Global 200 zijn ongetwijfeld het meest vernieuwende aan deze campagne. Dit wetenschappelijke initiatief identificeert voor de eerste maal de meest uitzonderlijke ecoregio's (mariene, terrestrische zowel als zoetwatergebieden) van onze planeet. Het idee achter deze Global 200 is eenvoudig: indien we erin slagen deze regio's, die een zo breed mogelijke waaier van natuurlijke habitats omvatten, te beschermen, kunnen we een ruime diversiteit aan soorten (zelfs de meest bedreigde) en ecologische processen bewaren. Door de Global 200 te redden, kunnen we tot 95% van onze biodiversiteit redden!

WWF-Belgium zal zijn inspanningen vooral op twee ecoregio's concentreren: de Middellandse Zee (ecoregio 220) en de kustwouden van de Congobekken (ecoregio 22). In het eerste gebied zal een project ter bescherming van de zeldzame Monniksrob gefinancierd worden, in het tweede het Gamba-Reservaat in Gabon, één van de laatste Afrikaanse gebieden waar men tegelijk kustbossen en vochtige tropische regenwouden vindt.

2) **de bescherming van de drie symbolische soorten die het meest bedreigd zijn.** Hier volstaat het niet langer om enkel het habitat te beschermen. Voor de Reuzenpanda, de Tijger en de Zwarte neushoorn moeten concrete noodmaatregelen (zoals de strijd tegen de stroperij) getroffen worden.

3) **de productie- en verbruikspatronen, die een bedreiging vormen voor de biodiversiteit, veranderen.** Funeste productie- en verbruikspatronen belanden ook in het beklagdenbankje van deze campagne. WWF wil vooral de problemen veroorzaakt door intensieve visvangstmethodes en door niet-duurzame bosontginningen aanpakken, maar ook de klimaatverandering die te wijten is aan de toenemende CO₂-uitstoot.

Nieuw aan deze campagne is ook dat WWF zich zowel richt tot individuen als overheden en ondernemingen, en hen oproept om een actieve bijdrage te leveren aan deze wereldwijde inspanning. Deze campagne gaat ervan uit dat, zonder een nog grotere publieke steun aan het natuurbehoud, de snelheid waarmee verbeteringen gebeuren kleiner zal blijven dan die van de steeds toenemende, vaak onherstelbare, afbraak van onze planeet.

Met het concept "Geschenk aan de Aarde" geeft WWF ieder-

De Middellandse Zee, één van de twee ecoregio's die WWF-Belgium speciaal steunt (foto: WWF-Belgium).

een de kans om actief aan deze campagne deel te nemen. Dit "Geschenk aan de Aarde" kan gaan van een regering die verregaande maatregelen treft om de CO₂-uitstoot te beperken, over een particulier die beslist voortaan enkel nog gecertificeerd hout met een FSC-label te kopen, tot een groothandelaar die zijn vis betreft bij visserijen die volgens duurzame methoden vissen.

De campagne heeft reeds enkele opmerkelijke "Geschenken aan de Aarde" opgeleverd: Assi Domän, het grote Zweedse houtbedrijf, heeft zich ertoe verbonden zijn bossen te laten certificeren; Mongolië heeft besloten 30% van zijn grondgebied (49 miljoen hectare) te beschermen; de beroemde Belgische bariton José van Dam trad op 25 juni samen met andere artiesten op in een galaconcert in de Muntshouwborg ten voordele van het Middellandse-Zeeproject van WWF-Belgium; de verzekeringsmaatschappij UAB heeft een financiering van 12 miljoen BF toegezegd ter ondersteuning van educatieve en sensibilisatieprojecten.

Het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen draagt zijn steentje bij door tot op het einde van deze eeuw onderdak te verlenen aan een symbolische realisatie opgebouwd rond de aftelklok, door de leerlingen van het Institut des arts plastiques et décoratifs Ste-Marie van St.-Gillis (Brussel). Dirk Frimout, die deze campagne steunt, verklaart: "Sinds lang ijvert het Wereld Natuur Fonds voor het behoud van het leven op onze planeet en speciaal door de campagne WWF 2000 voor een Levende Planeet worden we nog meer bewust gemaakt dat, alleen als we er allen samen iets aan doen, we erin zullen slagen".

Meer informatie bij Isabelle Marneffe, tel. 02/340 09 84, of Ann Watte, tel. 02/340 09 47.

OPLEIDING ECOLOGISCHE LANDBOUW

In september '97 gaat een eerste volwaardige opleiding ecologische landbouw van start in Vlaanderen. Doelpubliek zijn jonge mensen tussen 18 en ± 30 jaar die al doende het vak willen leren. Het gaat om een 2-jarige praktijkopleiding met specialisatie in de biologisch-dynamische landbouw. De deelnemers zullen stages doen op professionele ecologische land- en tuinbouwbedrijven, aangevuld met 2-daagse theorieblokken om de 14 dagen, gegeven door ervaren docenten.

De opleiding wordt georganiseerd door de Werkgroep voor de biologisch-dynamische landbouw uit Gent in samenwerking met de Warmonderhofopleiding uit Nederland en het Vlaams Agrarisch Centrum te Merelbeke.

Meer informatie: BD-Vooruit, Opleiding, Oude Houtlei 2, 9000 Gent. Contactpersoon: Geert Iserbyt, tel. 09/234 14 77 (kantoor), 052/37 24 02 (privé).

AANKONDIGING JAARBOEK '96

Het zesde LIKONA-jaarboek is bijna drukklaar. Het belooft weer een degelijk overzicht te bieden van het natuuronderzoek in Limburg gepresenteerd in een nieuw kleedje. Naast het literatuuroverzicht en de verslagen van de werkgroepen zijn er artikels over geologie, fossielen, orchideeën, spinnen, kevers, vissen en vogels. Voor elk wat wils!

Het geologisch artikel bediscussieert de oorsprong van een aantal opvallende en toeristisch bekende gesteenten in Mid-Limburg. Het item over fossielen werpt een nieuw licht op de ontstaansgeschiedenis van een Haspengouwse beekvallei. Het orchideeënonderzoek geeft een beeld over de evolutie van deze opvallende planten gedurende de laatste decennia. Het artikel over spinnen illustreert hoe speciaal de Limburgse mijnterrils wel zijn voor deze diergroep. Het artikel over kevers bewijst dat er nog steeds nieuwe ontdekkingen gedaan worden in de Limburgse natuur, het artikel over vissen geeft een overzicht van een grootscheeps inventarisatieonderzoek dat heel wat nieuwe inzichten opleverde. Tot slot geeft het item over vogels een beeld van niet minder dan 17 jaar volgehouden watervogeltellingen in de Maasvallei met als conclusie dat het vogelbestand er in de loop der jaren drastisch veranderde.

Snelle beslissers kunnen nog tot half juli genieten van de voorintekenprijs. U kunt voorintekenen door 300 F te storten op rekeningnummer 000-0400447-31 van het Provinciaal Natuurcentrum, Ontvangsten, Zuivelmarkt 33 te 3500 Hasselt met vermelding LIKONA-jaarboek '96, na verschijningsdatum kost het 400 F. Ook de voorgaande jaarboeken kunnen nog besteld worden!

Voor meer informatie kan men steeds terecht bij: LIKONA, tel. 011/21 02 66.

Een makkie

Dit is eenvoudigweg de zandbodem van een Limburgs ven. Een mannetje Zonnebaars heeft met zijn staart het zand opzij gewaaierd, tot een kleine kuil is ontstaan. Een kuitrijp wijfje wordt door het mannetje naar het kuiltje gelokt. Het wijfje legt de eieren af en het mannetje zorgt gelijktijdig voor de bevruchting. Het wijfje wordt daarna prompt door het mannetje weggejaagd en het gaat het legsel fanatiek verdedigen. Alle indringers gaat hij furieus te lijf.

Birdguides, The CD-ROM Guide to All the Birds of Europe

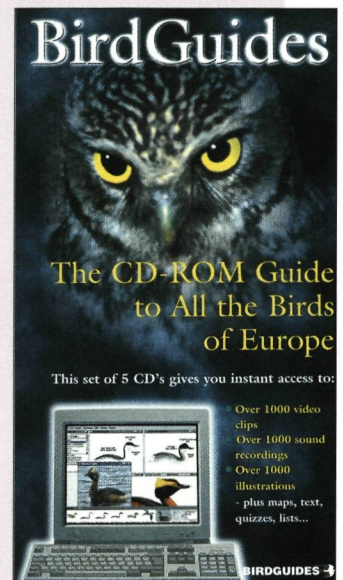
Vijf cd-roms volgepropt met alles wat een vogeliefhebber weten moet: voor veel ornithologen lijkt het een droom. Daar komt nu verandering in, want dit kwintet Birdguides-schijfjes maakt het onmogelijk gewaande waar. Deze collectie omvat immers alle 490 verschillende trek-, broed- en andere vogelsoorten die Europa rijk is. U kan de gehele lijst alfabetisch doorlopen en halt houden wanneer u wil, of de verzameling raadplegen per familie. Erg handig hierbij is dat alle namen en families terug te vinden zijn in het Nederlands. Wil u meer te weten komen over één bepaalde soort, dan moet u overschakelen op de Engelse taal. Maar geen nood: de aanwezige karakteristieken van de gevleugelden in kwestie zijn zo uitvoerig uit de doeken gedaan, dat u hier zonder probleem uw gading zal vinden. Om te beginnen wordt er bij elke vogelsoort een onderscheid gemaakt tussen het geslacht van het dier. De pluimage kan van naderbij onderzocht worden door het beeld te vergroten, wat ook mogelijk is met de vele mooie prenten afkomstig uit de befaamde Larousse Field Guide. Sterker nog: u kan zelfs twee afbeeldingen ter vergelijking naast mekaar leggen! Dit geldt trouwens ook voor de gedetailleerde landkaarten, waar de vindplaatsen van de vogels op worden weergegeven. Eén van de grootste troeven van Birdguides is echter de uitgebreide videotheek, met meer dan 5000 verschillende

filmpjes die op een tempo naar eigen keuze kunnen worden afgespeeld, zodat geen enkele interessante eigenschap u ontgaat. Alle informatie, beelden en filmpjes worden bovendien begeleid door de stem van een expert, zodat je eigenlijk van heuse documentaires kan gaan spreken! Maar laten we ons vooral niet blindstaren op de videobeelden, want de meer dan 1000 verschillende vogelgeluiden zijn net zo goed een ware lust voor het oor van de kenner. En alsof dit alles nog niet volstaat zijn ze op de koop toe nog eens onderverdeeld in zang- en roepgeluiden. Deze schitterende vogelencyclopedie bevat ten slotte ook nog enkele handige snuffjes, zoals een eigen notitieblok om uw ervaringen met de betrokken vogelsoort op te neer te pennen (u weet wel: deze soort heb ik op die plaats opgemerkt, enzovoort), de mogelijkheid om een eigen lijst van soorten samen te stellen, een kwis waar u uw kennis van de materie kan testen en last but not least een zoekfunctie die je de kans geeft de juiste naam op een voor jou nog onbekende vogelsoort te plakken. Dankzij de internetverbinding kan u trouwens ten allen tijde de laatste nieuwtjes over het vogelbestaan van Internet plukken, zodat de encyclopedie nooit achterhaald zal zijn. U merkt het: het betreft hier een naslagwerk van de bovenste plank (tak?) dat geenszins aan uw collectie mag ontbreken. Vliegenvlug aanschaffen, met andere woorden.

Is compatibel met Windows 3.1 en Windows 95, niet met Apple Macintosh.

Te koop in de Wielewaalboekhandel aan de prijs van 7.490 F.

Bart Cop

Kwaliteit met grote K

SWAROVSKI
OPTIK

MET DE OGEN VAN EEN HAVIK

Twee kwaliteitsprodukten
naast elkaar:

de verrekijkers SLC
8x30 • 7/10x42

- Dakkantprismasysteem met fenscorrectie en een breedbandspiegel voor een hoge resolutie en een contrastrijk beeld.
- Gegarandeerd water- en stofdicht door de inwendige scherpstelling.
- Stikstofvulling ter voorkoming van inwendige condensvorming.
- Hoog bedieningscomfort door de centrale scherp- en dioptrie-instelling.
- SWAROTOP® en SWARODUR® multi-lagen coating voor een helder en kleurecht beeld.

Observatie-
telescop
AT/ST 80 HD
+ statief

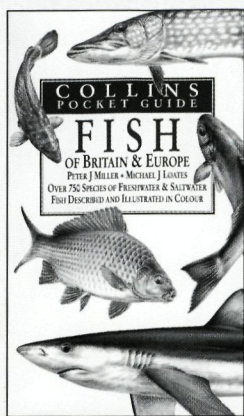
- Robuuste behuizing van lichtmetaal.
- Gemakkelijk te bedienen centrale scherpstelling maakt observaties mogelijk vanaf een close focus van 6 m.
- Een speciaal High Definition (HD) objectief met glas van bijzonder hoge kwaliteit zorgt ervoor dat de kleine restjes chromatische fouten verdwijnen.
- Bajonetaansluiting voor verschillende oculairen en 2 foto-adapters voor een gepersonaliseerd gebruik.

- NIEUW: Swarovski-statief.

Bijkomende informatie verkrijgt
U bij Uw detailhandel of bij

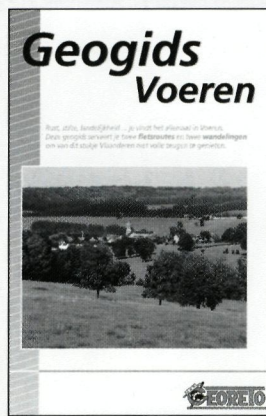
NV TYROLIT BELGIUM
Afd. SWAROVSKI OPTIK
Bollinckxstraat 43 - B-1070 Brussel
☎ 02 / 556 08 20 • Fax 02 / 521 62 04

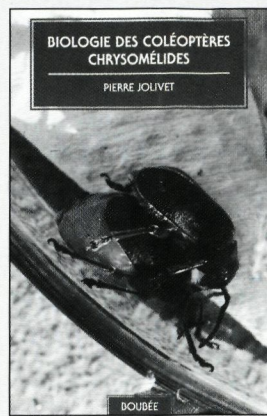
795,-

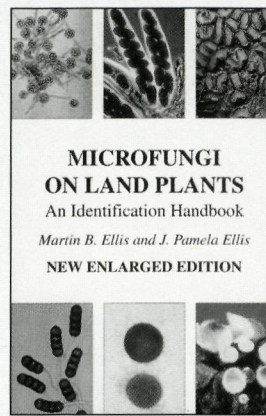
898,-

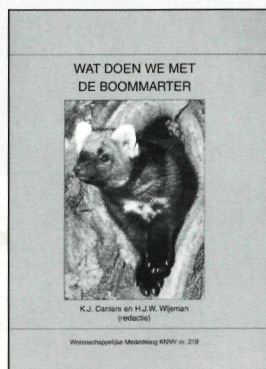
195,-

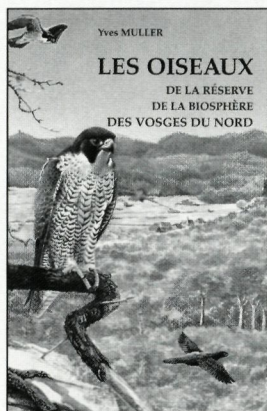
1.995,-

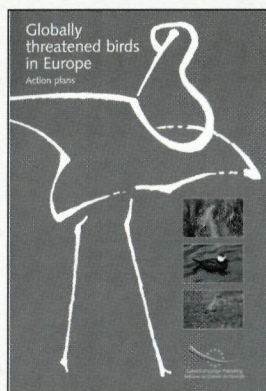
2.995,-

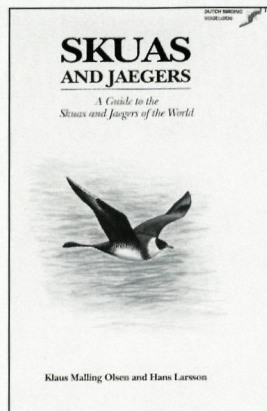
495,-

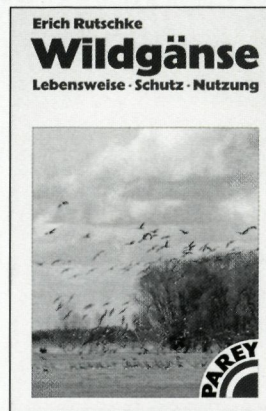
1.150,-

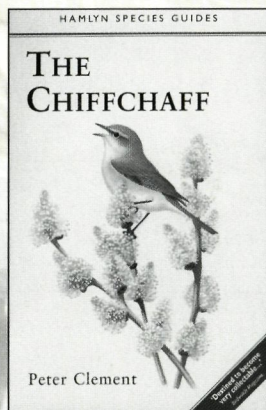
1.050,-

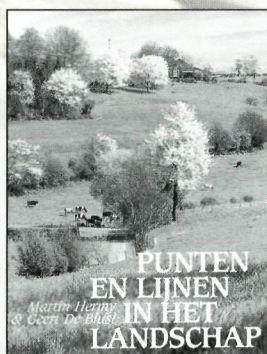
1.395,-

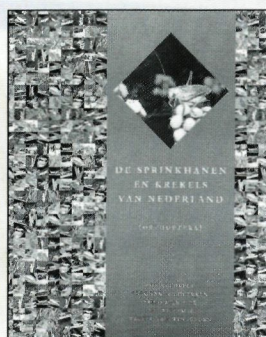
1.450,-

850,-

1.875,-

1.795,-

NIEUWS UIT DE
BOEKHANDEL

- Jolivet P.; 1997; *Biologie des Coléoptères Chrysomélides*; Boubée; 279 blz.; 1.995 F
- Holzel M., Russanow G., Schleuning S.; 1996; *Volga-Delta-Naturoase Zwischen meer und Halbwüste*; Naturerbe Verlag J. Resch; 160 blz.; 595 F
- Heredia B., Rose L., Painter M.; 1996; *Globally threatened Birds in Europe - Action Plans*; Council of Europe Publishing; 408 blz.; 1.050 F
- Van Den Brink H.; 1997; *Roofvogels en uilen in Europa - Hun leefwijze, voedsel en jachtmethoden*; Rebo Productions; 144 blz.; 398 F
- Gerstmeier R.; 1997; *Tirion Insectengids in kleur*; Tirion Natuur; 163 blz.; 595 F
- Chimeri M.; 1997; *Nieuwe Insectengids*; Tirion; 320 blz.; 995,- Nieuwe derde druk is uit!
- Wise D.H.; 1994; *Spiders in Ecological Webs*; Cambridge studies in Ecology; C.V.P.; 328 blz.; 3.795 F
- WM 219 (Canters & Wijsman); 1997; *Wat doen we met de Boommarter?*; KNNV; 87 blz.; 495 F
- Muller Y.; 1997; *Les Oiseaux de la Réserve de la Biosphère des Vosges du Nord* (vol. 21); Ciconia; 347 blz.; 1.150 F
- Ellis M.B. & Ellis J.P.; 1997; *Microfungi on land plants. An identification handbook*, New enlarged edition; RP; 868 blz.; 2.995 F
- Kluitters J. & Weemink J.; 1996; *Tuin in, tuin uit - een jaar vol vogels*; Uitgeverij Scheffers; 142 blz.; 798 F
- Geogids! Nieuwe toeristisch-recreatieve atlanten op het gebied van geo- en ecotoerisme. Reeds beschikbaar: *Geogids Nieuwpoort* (195 F), *Voeren* (195 F), *Noorderkempen-West* (195 F), *Borgloon* (150 F), *Waasmunster* (150 F), *Mechelen* (150 F), *Heuvelland* (150 F), *Bilzen* (150 F), *Centraal Pajottenland* (150 F), *Riemst* (150 F), *Heist-op-den-Berg* (150 F), *Geel-Olen-Westerlo* (150 F), *Groentestreek* (150 F), *Bornem* (150 F), *Peer* (150 F), Andere streken volgen nog.
- Iankov P.; 1996; *Where to watch Birds in Bulgaria*; Pensoft; 180 blz.; 898 F
- Olsen K.M. & Larsson H.; 1997; *Skuas and Jaegers - A Guide to the Skuas and Jaegers of the World* (Dutch Birding Vogelgids 1); GMB; 190 blz.; 1.395 F
- Clement P.; 1995; *The Chiffchaff*; Hamlyn; 126 blz.; 850 F
- Bairlein F.; 1996; *Ökologie der Vögel. Physiologische Ökologie, Populationsbiologie, Vogelmilieus, Naturschutz*; G. Fischer; 149 blz.; 1.095 F
- Rutschke E.; 1997; *Wildgänse - Lebensweise, Schutz und Nutzung*; Parey Verlag; 260 blz.; 1.450 F
- Heimer S. & Mentwig W.; 1991; *Spinnen Mitteleuropas - ein Bestimmungsbuch*; Parey Verlag; 543 blz.; 1.950 F
- Miller P.J. & Loates M.J.; 1997; *Collins Pocket Guide to the Fish of Britain & Europe*; Harper Collins; 288 blz.; 795 F
- Kleukers R., Van Nieuwerkerken E., Odé B., Willemse L., Van Wingerden W.; 1997; *De Sprinkhanen en Krekels van Nederland (Orthoptera) - Nederlandse Fauna I + CD De Zingende Sprinkhanen en Krekels van de Benelux* van B. Odé (67.36 min.); Nationaal Natuurhistorisch Museum; 415 blz.; 1.795 F
- Cheke R.A. & Walsch J.F.; 1996; *The Birds of Togo* (B.O.U. Check-list nr. 14); B.O.U.; 212 blz.; 1.695 F
- Hermy M. & De Blust G.; 1997; *Punten en lijnen in het landschap*; Schuyt & Co; 336 blz.; 1.875 F

Openingsuren Wielewaalwinkel: dinsdag tot zaterdag van 9 tot 12 uur en van 13 tot 17 uur.

K E M P E N D A G

**Komt u ook naar het toekomstig landschapspark
Kempische Heuvelrug Herentals - Kasterlee?**

Zondag 31 augustus

Afspraak aan de tent bij café Sus Pad, Heerle 51, Poederlee

Cafetaria:	drank en pannekoeken
Tentoonstelling:	geologie, natuur, bedreigingen en toekomst van de Heuvelrug
4 verschillende wandelroutes:	1 Heerle ommegang (± 1 uur) 2 Over berg en dal (± 3 uur) 3 Op de purpere hei (± 2 uur) 4 Een droogje en een natje (± 1,5 uur)
Vertrek van 9 tot 16 uur	
Deelname:	50 F + gratis Corsendonk Kinderen (onder de 12 jaar) gratis ICE TEA of APPEL

DAUWTRIP MET KEMPISCHE BRUNCH

Mistige heide, de ontwakende natuur, genieten van de morgenstond. Een sfeervolle ochtendwandeling op de Kempische Heuvelrug. Nagenieten doe je bij een Kempische brunch in de tent bij Sus Pad.

Aanvang:	stipt om 7 uur, duur ± 2 uur
Deelname:	via telefoon (na 19 u.) en bevestigen met overschrijving van 350 F/persoon, kinderen onder de 12 jaar 250 F vóór 15/8/97 op rekening nummer 001-0580708-45 van Bouwen Jules, Kasteeldreef 6, Bouwel, tel. 014/51 61 57 met vermelding "dauwtrip ... personen".

Medewerking:	Provinciebestuur Antwerpen Aminal, afdeling Bos en Groen Vlaamse Bosbouwvereniging vzw
Sponsoring:	Corsendonk
Info:	Eddy Vercammen, Krakelaarsveld 93, Herentals, tel. 014/22 41 70 De Wielewaal, Graatakker 11, Turnhout, tel. 014/41 22 52
Bewegwijzering is voorzien op de baan Herentals-Poederlee en Poederlee-Lichtaart	

Het Wielewaalhuis is gesloten van 12 tot en met 28 juli en van 15 tot en met 18 augustus 1997.